Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ ОРГАНИ

ШАНБА СОНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 225 (9871). • 1990 йил 24 ноябрь • Баҳоси 5 тийин.

• Ўзбекистон— Украина

ҲАМКОРЛИК ОРБИТАЛАРИ

● 22 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти билан Украина Совет Социалистик Жумҳурияти ҳукуматлари ўртасида 1991—1995 йилларда иқтисодий, савдо ва маданий ҳамкорлик тўғрисидаги битим имзоланди.

Битимни Ўзбекистон ССЖ вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов билан Украина ССЖ Вазирлар Кенгашининг Раиси В. П. Фокин имзоладилар.

Ушбу ҳукуматлараро битим жумҳуриятларнинг мустақиллигига ва улар ўртасида юзага келган анъанавий иқтисодий, савдо ва маданий алоқаларга асосланиб тузилганлиги таъкидланди. Томонлар, жумладан, 1991 йилда ўзаро маҳсулот етказиб бериш 1990 йилда белгиланган даражадан кам бўлмаслиги, бундан кейин уларнинг ҳажмини ўзаро мақбул асосда бараварлаштириш юзасидан тадбирлар кўриш хусусида келишиб олдилар. Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ўртасидаги ўзаро маҳсулот етказиб бериш ҳамда бозор муносабатларига ўтишни эътиборга олган ҳолда хизмат кўрсатиш борасидаги бевосита хўжалик алоқаларини сақлаб қолиш, ўрнатиш ва кенгайтиришга ҳам ёрдам берилади.

Ҳамкорликнинг кенг кўламли хилма-хил йўналишлари белгилаб олинди. Бу умумиқтисодий муаммолар ва молия-қарз сиёсати, ижтимоий соҳа ва миллий маданиятни ривожлантириш, истеъмол бозори ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ривожлантириш, фан-техника тараққиёти, информатика ва экология, саноат ишлаб чиқариши тузилмаларини такомиллаштириш ва ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш ҳамда бошқа йўналишлардир.

Ҳамкорлик дастури лойиҳасини ишлаб чиқувчи қўшма ишчи комиссиясини тузиш, унда тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро фойдали асосда амалий алоқаларни янада ривожлантиришни назарда тутиш зарурлиги эътироф қилинди.

Иқтисодиёт ва хўжалик идоралари вакилларидан доимий ишлайдиган амалий ҳамкорлик мувофиқлаштирувчи кенгаши ҳам тузиладиган бўлди.

(ЎзТАГ—Укринформ).

Президент дастурини қўллаб-қувватлаймиз

ССЖИ Президенти М. С. Горбачевнинг мамлакат Олий Кенгаши сессиясида 17 ноябрь куни илгари сурган дастури халқимиз томонидан қониқиш билан кутиб олиниб, қўллаб-қувватланмоқда. Хусусан, вилоят шаҳар ва ноҳияларидаги турли меҳнат жамоалари вакиллари бу нутқда билдирилган мулоҳазалар ўз фикр-ўйларига монанд эканини таъкидламоқдалар.

Ш. УМАРОВА,
Кўз касалликлари жумҳурият шифохонаси ходими

ССЖИ Президенти нутқини ойнаи жаҳон орқали тингларканман, унинг ҳар бир таклифи ҳаққоний эканлигини ўзимча таъкидлаб ўтирдим. Чиндан ҳам давлат ҳокимиятининг тузилишини зудлик билан ислоҳ қилиш лозим. Аввало давлат раҳбари таъкидлаганидек, марказдаги ижроия ҳокимиятни дарҳол қайта қуриб, у Президентга бўйсундирилиши керак. Ишончим комилки, ўшанда ҳукумат ҳам обрўлироқ бўлади.

Иттифоқ шартномаси ҳақидаги фикрлар ҳам ғоят ўринли. Чиндан ҳам иттифоқни янгилаш ва сақлаб қолиш лозим.

Умуман Президент ўз нутқида таъкидлаганидек, адоват ва ваҳима уруғларини сочишга барҳам бериб, олға томон дадил ҳаракат қиладиган вақт келди.

Д. ЖАББОРОВ,
«Ташметрострой» лаҳмчиси

Сўнгги пайтда жиноятчиликнинг ортиб бораётгани ҳақида кўп гапирилди. Буни турли сабаблар билан боғлашди. Лекин назаримда М. С. Горбачев ўз нутқида бир нарсани жуда тўғри таъкидлади: ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларининг ишига ҳамма жойда, ҳамманинг ёппасига аралашаверишига барҳам бериш зарур, бу нарса мазкур органларнинг ишига ҳалақит бермоқда.

Президент дастуридаги менга энг маъқул тушган жумлалар қуйидагилар бўлди: «Мен давлатни парчалаб юборишга, ҳудудларни қайтадан тузишга, халқларнинг азалий алоқаларини бузишга қатъиян қаршиман». Тўғри-да, кейинчалик бирлашиш учун аввал ажралиш керак деяётганлар наҳотки чиннини синдириб, кейин чегалаган билан у сифатлироқ бўлиб қолмаслигини тушунишмаса? Бир сўз билан айтганда Президент дастурини тўлиқ қўллаб-қувватлайман.

• Устав лойиҳаси муҳокамада

ПАРТИЯ ОБРЎСИНИ КЎТАРАЙЛИК

Яқинда матбуотда Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Устави лойиҳаси эълон қилинди. Мен ҳам партия фахрийси сифатида кўпчилик қатори ушбу партиявий ҳужжатни ўқиб чиқдим. Лойиҳада ҳақиқатан ҳам айни пайтда кўпчиликни ўйлантириб келаётган муаммолар ўз аксини топган. Лекин менинг фикримча унинг матни бироз чўзилиб кетган. Шу билан бирга лойиҳанинг VIII боби яъни «Ўзбекистон Коммунистик партияси фаолиятини тўхтатиш тартиби» менга умуман ёқмади. Чунки биз коммунистлар кейинги пайтларда партиямизнинг обрў-эътиборини қандай қилиб бўлса ҳам кўтаришга ҳаракат қилишимиз керак. Лекин бу ерда «Ўзбекистон Коммунистик партиясининг фаолияти у бошқа сиёсий ташкилотлар билан бирлашган ёки қўшилиб кетган тақдирда бўлиниши ёхуд ўзини ўзи тарқатиб юбориши натижасида тўхтатилиши мумкин» дейилган. Мен кекса партия ходими сифатида умуман ушбу бўлимни Устав лойиҳасидан олиб ташланиши тарафдориман.

И. С. СЕКРЕТАРЕВ,
1919 йилдан КПСС аъзоси.

БАЙНАЛМИЛАЛЛИК УСТИВОР БЎЛСИН

Мен КПСС сафларига мамлакатимиз тарихининг суронли йилларида — Улуғ Ватан уруши даврида кирганман. У пайтлар партияга қабул қилинишини ҳар бир киши ўзи учун катта бир шараф деб билар, зиммасига улкан масъулият олаётганини яхши ҳис қиларди. Ҳозирчи.:.

Демократия, ошкоралик томон йўлимизни баъзилар сафсатабозлик, беандишалик томон буриб юборишга уринаяпти. Мен Ўзбекистон Коммунистик партиясининг бўлажак Уставида ана шундай кишиларга, айниқса қўлида партия билети бўла туриб, коммунист номига ярашмайдиган, ножўя ишларга бош қўшаётганларга қарши қатъий чоралар кўриш ҳақида жумлалар қўшиш тарафдориман.

Ўзим қозоқ миллатига мансуб бўлишимга қарамай, узоқ йиллардан бери ўзбеклар билан апоқ-чапоқ яшаб келмоқдаман. Фақат миллатлараро дўстликкгина тинч ва осуда ҳаёт гарови эканлигига ишончим комил. Шунинг учун ҳам, Устав лойиҳасининг кириш қисмидаёқ байналмилаллик ҳақидаги ижобий гаплар борлиги менга маъқул бўлди. Умуман Уставда бу борадаги жумлалар янада бўрттириброқ берилишини истардим.

Азим МУҲАММАДЖОНОВ,
шахсий пенсионер.
1944 йилдан КПСС аъзоси.

МУШКУЛ ДАМЛАРДА ҲАМ СОДИҚМИЗ

Тошкентдаги «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси партия ташкилоти бу йил ўз сафларига ўн саккиз кишини қабул қилди. Унинг таркибидан саккиз киши чиқиб кетди.

Ёш коммунистлар ўзлари ҳақида гапиришни унча хуш кўрмайдилар, уларнинг фикрича ҳозир кишидан асосан ҳалол меҳнат, интизом ва масъулият талаб қилинмоқда. Лекин улар ўзлари ҳурмат қиладиган ўртоқлари ҳақида узоқ гапиришлари мумкин.

Л. Панова бир вақтлар иккита чоғроқ цехни бирлаштириш ташаббускори бўлиб чиққан эди. У бу цехга бошчилик қилиб ишни шундай ташкил этдики, натижада жамоа режани бажарибгина қолмай, мунтазам равишда ошириб адо этмоқда.

— Коммунист-раҳбаримиз ҳамма ишни уддалаётганида ҳеч қандай сир йўқ, — дейди шу цех технологи З. Юнусова. — Ўз ишида у аввало жамоага таянади. Керак бўлиб қолганида ҳар бир кишига ёрдам беришга тайёр. Натижада одамлар ҳам, табиийки, уни ҳурмат қилишади.

Улар фақат ўз цехларида яхши ишлаш билан чекланишмаяпти, қўшниларга ёрдам бериш лозим бўлиб қолганида улар махсус бригада тузишди. Бу бригадага ёш партия аъзоси, технолог З. Юнусова ҳам кирди. Ҳамкасбларнинг иши билан танишиб чиққач, технология занжирини ўзгартириш керак, деган хулосага келишди. Бу ерда айрим ускуналарнинг ўрнини алмаштириб, технология жараёнини такомиллаштиришди. Цех шу ойдаёқ режани бажарди. Иш тўхтаб қолмаслиги учун беш юз дона ярим тайёр маҳсулот ғамлаб қўйилди.

— Албатта, мен коммунист бўлмаганимда ҳам ёрдам берардим, — деб давом эттирди суҳбатни З. Юнусова. — КПСС сафига кирар эканман, партияга қўлимдан келганча ёрдам бермоқчиман.

Корхона ходимлари А. Стотланд, А. Азимов, М. Исломова ва бошқалар ҳам шундай мақсад билан коммунист бўлишди.

Бирлашма касаба уюшмаси комитетининг бухгалтери А. Стотланд мана икки йилдирки, Москвада касаба уюшмаси академиясида сиртдан ўқимоқда.

— Мен у ерда сўнгги бор бўлганимда, — деб ҳикоя қилади у, — айрим муаллимлар партияга ўтиш учун шошилмасликни маслаҳат беришди. Замон нотинч, шамол қаёққа эсиб қолиши номаълум, дейишди. Номзодлик стажим ўтиб бўлганидан кейин, мен ариза ёздим. Мен бундан афсусланмайман. Ўзбекистон Компартияси жумҳуриятдаги барча соғлом кучларни ўз атрофида бирлаштиришга қодир бўлган ягона реал сиёсий куч эканлигига ишончим комил. Умумхалқ муҳокамаси учун матбуотда эълон қилинган партия ҳужжатлари ҳам шундан далолат бермоқда.

Бу ҳужжатларни ёш коммунистлар ҳам, ветеранлар ҳам жиддий ўрганишмоқда.

— Бизнинг партия ташкилотимиз сафида 485 киши бор, — дейди бирлашма партия комитетининг котиби Т. Собитов. — Ёш коммунистлар унинг учун яхши қўшимча куч бўлишларига аминман.

В. ДРАЧЕВ,
ЎзТАГ мухбири.

• ЁШЛАР САҲИФАСИ •

• Келажагимиз— ўз қўлимизда

УМР БЕҲУДА ЎТМАСИН

Анчагина қоронғу тушиб қолган эди. Тошкент марказидаги кўп қаватли бинолар билан қуршалган кенг ва равон йўлдан кетар эканман, йўл чеккасида гуруҳ-гуруҳ бўлиб ўтирган ўсмирлар диққатимни ўзига тортди. Шу пайт хаёлимдан: «Ҳозир шу ёшлар нима ҳақда ўйлаяптилар. Уларнинг келажак ҳақидаги фикрлари қандай? деган савол ўтди.

Шунга жавоб топиш мақсадида улардан бирини суҳбатга тутдим. Озғингина, рангпар бу ўсмир суҳбатимиз чоғида ўзини бепарво тутар, унинг чеҳрасида қандайдир лоқайдлик бор эди.

— Нечанчи синфда ўқийсан?
— Саккизинчи синфда.
— Ўқишга қизиқасанми?
— Йўқ.

— Нима учун?

— Мактабга борсам юрагим сиқилади. Бормасликка эса дадамдан қўрқаман.

— Ўзинг бирор нарсага қизиқасанми?

— Илгари қизиқардим, ҳозир эса... (У калласини лиқиллатди).

— Нимага қизиқардинг?

— Турли хил авиамоделлар ясашга. Учувчи бўлмоқчийдим.

— Энди-чи?

— Ҳеч нарсага қизиқмайман. Фақатгина кечки пайтларда мана шу ерга келиб ўтирамиз. Ҳар ким ўз уйидаги воқеалар ҳақида гапиради, уларнинг кўпчилиги ҳафа.

— Нега?

— Билмайман, ҳеч қайсиларида пул йўқ, ота-оналари эса беришмайди.

Мен шу ерда ўтирган иккинчи бир ўсмирни суҳбатга тортдим. У биринчи суҳбатдошимдан фарқли ўлароқ, миқтидан келган, кўзлари олма-кесак териб турган 13—14 ёшлар чамасида эди.

— Шу ерда ўтириш сенга ёқадими?

— Ҳа, албатта. Уйда нима бор ахир. Зерикиб ўласан киши.

— Бу ерда ўтирганларнинг ҳаммасини танийсанми?

— Йўқ. Баъзиларини танийман. Нариги уйлардан ҳам келиб туришади. Ёши катталар ҳам бор.

— Сигарета чекишадими?

— Ҳа, гоҳида бизга ҳам беришади.

— Беришмаса чекмайсанми?

— Чекмасдим. Лекин сийлашса қайтармайман.

Ҳар хил феъл-атворли ва турли ёшдаги ўсмирлар ҳақида ўйлар эканман, биз кейинги пайтларда уларга нисбатан талабни жуда сусайтириб юбормаяпмизми? деган фикрга келдим. Бу фикримнинг боиси бор, албатта. Мана шу кўп қаватли уйларда истиқомат қилувчи ўқувчи ҳар куни эрталаб мактабга боради. Агар мактаб ўқитувчилар жамоаси уни ўқишга қизиқтира олса яхши, лекин бунинг акси бўлса-чи? Бундай ҳолда у мактабга истар истамас қатнайди, мактабдан бўш пайтларида эса зерикади. Охир оқибатда зерикишдан чекишга ўрганади, ёки бўлмаса жиноят йўлига киради. Кейинги пайтларда ёшлар ўртасида жиноятчилик кўпайиб кетди, дея жар солаётганимизнинг асосий сабабларидан бири шунда эмасми?

Маълумки, киши ёшликдан бирон-бир фанга ёки бўлмаса касб-ҳунарга эътиқод қўйиши керак. Юқоридаги ўсмир ҳам қачонлардир авиамоделга қизиққан, лекин унинг қизиқишини ўқитувчилари, ота-онаси ўз вақтида пайқай олишмаган. Натижада эса унинг кўнгли совиб, лоқайд бир кайфиятга берилган. Мана шу лоқайдлик оқибатида эса киши ҳаёти мазмунсиз кечади. Шу ўринда мактаб педагоглари ҳам болалардаги меҳнатга кўникма ҳиссини уйғотишда муҳим роль ўйнашлари лозим.

Яқинда Тошкент шаҳридаги бир ўрта мактаб ўқитувчилари билан ота-оналар ҳамкорлигида семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Ушбу анжуманда ота-оналар сўзга чиқиб, кейинги пайтда иш билан банд бўлиб, болаларига яхши қарай олмаётганликлари ва шу билан бирга уларнинг айрим хатти-ҳаракатларидан норози эканликларини айтиб, бутун айбни ўқитувчиларга қўйишди. Ўз навбатида эса ўқитувчилар ҳам болаларнинг кунда беш-олти соат мактабда бўлишлари ва қолган вақтларда уйда бўлишларини айтиб, болаларга яхши қаролмаётганликлари учун ота-оналарни айблашди.

Қизиқ бир ҳолат. Ахир қачонгача мактаб ота-онага, ота-она эса мактабга бутун айбни ағдаради.

«Қарс икки қўлдан чиқади», дейди доно халқимиз. Мактаб жамоаси билан ота-оналар бир-бирларини қўллаб, тўғри тушунган ҳолда ишласаларгина бу камчиликларга барҳам бериш мумкин. Шу ўринда мактаблардаги, шу жумладан ҳунар-техника билим юртларидаги айрим педагогларнинг лоқайдлигига ҳеч тоқат қилиб бўлмайди.

Узоқ йиллар партия ва совет органларида ишлаган бир танишим илгари ФЗУда ўқиб тарбияланганлиги ва ўша пайтдаги тартиб-қоидани ҳали-ҳали ҳурмат билан эслаб юради. Бирон-бир байрам ёки бошқа бир йиғилишлар бўлиб қолса, кечаси билан уст-бошимизни дазмоллаб, оёқ кийимларимизни ялтиллатиб тозалардик, дейди у. Энди-чи? У яқинда содир бўлган бир воқеани гапириб берди.

Бир куни ҳунар-техника билим юртида ўқийдиган жияни стипендия олган экан. Ўша билим юртининг ўзида тўртта бола уни қўрқитиб, пулини олишмоқчи бўлишибди. У эса бермабди. Шу безори болалар кечаси унинг уйига келиб кўчага чақириб калтаклабдилар. Ўғлининг бу ҳолатини кўрган отаси: Мен билим юртида ўғлимни ўқитиб, ҳунарманд қиламан, деб ўйлаган эдим. Лекин янглишган эканман, дея билим юртидан ўғлини чиқариб олибди.

Кейинги пайтларда билим юртларидаги бундай салбий ҳодисаларни кўплаб эшитаяпмиз. Бунга ахир ким айбдор? Бунинг сабабчилари билим юртларидаги айрим билим савияси паст бўлган ўқитувчи ҳамда тарбиячилар бўлса керак. Тўғри, у ерда ҳам ўз касбларининг билимдонлари бўлган кишилар ишлашади. Лекин кўпчилигида бундай мураккаб билим ва тарбия даргоҳида ишлаш салоҳияти етишмаяпти, чоғи. Ваҳоланки истеъдодли педагог Макаренко кўпгина безори болаларни тарбиялаб, уларни касбли, оилали қилган.

Айрим ёшларимизда ўрта мактабдан сўнг енгил-елпи ишларга мойиллик сезилмоқда. Мисол учун ҳозир кооператив усулда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни сотаётган кишиларнинг аксарияти айни кучга тўлган ёшлар. Тўғри, улар ҳам бекор юрмаяптилар, ишлаяптилар. Лекин чуқурроқ ўйлаб қаралганда уларнинг иш жойлари ўша ер эмас-ку. Ёки бўлмаса овоз ёзиш студияларидаги ёшларни олайлик. Улар ҳам олтиндан қиммат дамларини шу хилда бесамар ўтказаяптилар.

Кейинги пайтларда ноҳия, вилоят комсомол комитетларининг вакиллари турли маҳаллаларга келиб ёшлар билан дилдан суҳбат ўтказганликларини эслай олмаймиз. Шу билан бирга турли стадионлар, маданият уйлари, қуриб ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишга оид кўплаб тадбирлар ишлаб чиқишимиз даркор.

Биз шу пайтгача ёшлар — бизнинг келажагимиз, деган шиорни қўллаб келдик. Тўғри, келажак ёшлар қўлида. Улар қанчалик маънавий бой, пок, ҳамда жисмонан бақувват бўлиб ўссалар келажак ҳам шунчалик гўзал бўлади. Бунинг учун эса уларнинг ҳар бир куни маъносиз — беҳуда ўтмасин. Биз кўплашиб шунга ҳаракат қилайлик.

Неъмат РАФИҚОВ.

ГЎЗАЛЛИККА ОШУФТАЛАР

● **НАФОСАТНИ** ҳис қила билиш, гўзалликка чинакам ошуфталик инсонда болалик йилларидан бошланади. Шунинг учун ҳам, ҳақиқий санъат соҳибларини тарбиялаш ишига ўғил-қизлар анча ёшлигидан бошлаб киришилади. Қолаверса, бунинг учун қунт ва сабр-қаноатли, ўз билганларини шогирдларига тоқат билан ўргата оладиган, истеъдодли мураббийлар зарур. Ана шу омиллар тўкис мужассам бўлган жойдагина мукаммал санъат асарлари ярата оладиган бекаму-кўст санъаткорлар пайдо бўлиши мумкин.

Пойтахтдаги болалар бадиий ижодиёти жумҳурият маркази жамоаси аъзолари буни яхши тушунишади. Бу ерда ёш авлодни санъат сирларидан воқиф қилиш мақсадида турли студиялар ишлаб турибди. Уларга Ўзбекистон санъатининг таниқли усталари раҳбарлик қилмоқдалар. Хусусан, ана шундай студияларнинг бирига халқ устаси, ССЖИ рассомлар уюшмаси аъзоси Чўлпон Содиқов бошчилик қилаяпти. Қирқ тўққиз йилдан бери Тошкентдаги сопол бўйича амалий санъат экспериментал ижодий комбинатида ишлаётган бу одам болаларга ўз санъатидан сабоқ бермоқда.

● **СУРАТЛАРДА:** уста Ч. Содиқов шогирди Миродил Ҳидоятовга лойдан идиш ясаш усулларини ўргатмоқда; келажакда мусаввир ва ҳайкалтарош бўлиб етишишни орзу қилаётган болалар пластилиндан турли шакллар ясашмоқда.

Суратчи Р. АЛЬБЕКОВ.

ЎТИРГАН ҚИЗ ЎРНИНИ ТОПАДИМИ?

Ушбу иборани тез-тез эшитиб турамиз. Яна бу гап шундай бир қониқиш билан айтиладики, ўша қизлар дунёда энг бахтиёрдек кўриниб кетади, кўзимизга. Аслида ҳам шундаймикан, дея сўрайман ўзимдан-ўзим. Биринчидан, ўтирган қиз ўрнини топиб кетиши жуда қийин. У аввало тенгини топиши керак. Тенги бўлса, албатта, кўп ҳолларда аввал уйланган бўлади. Бу масаланинг биринчи томони. Иккинчидан, бузилган тахт устига ўзининг бахтини қурмоқчи бўлганлар чинакам мустаҳкам оила қўрғони қура олармикан? Аввал уйланган йигит билан оила қуриб яшаб кетиш, менимча, қаҳрамонлик. Не-не тоза ҳисларни, соғинчларни, дил қатидаги ҳануз юз очмаган ғунчадек покиза ниятларни, тонг шабнамидек тиниқ умидларни қалбнинг энг чуқур жойига ҳар куни бир марта кўникиш, кўниш каби ҳиссиз туйғулар билан кўмиб, қайта-қайта шуваб ташлайвериш осон эмас.

Ўзбек оилаларида ўсаётган қиз болани нурга қиёслайман. Қизи бор оилалар кўзимизга файзли, ҳавасли, бағри бутун кўринади. Гулдек бўйларига қараб ҳар куни битта атлас кўйлак олиб бергимиз келади. 15-19 яшар қизларнинг қошига ўсма қўйиб кўзгу қаршисида хаёлчан туришларини кузатганимда бу оламда бахтсизлик, кўз ёшлари, фиғон ва аламлар борлигини унутаман. Уларнинг нақш олмадек юзларидаги ширин кулгичлари билан жилмайиб кулишларини кўрганимда эса бу қадар покизаликка, тиниқликка, бокираликка қайта-қайта мафтун бўлавераман.

Йигирма беш-ўттиз яшар қизларнинг маъюс боқишлари, эҳтиёткорликлари, жиддийликлари, меҳнатсеварликлари ва босиқликларини кўриб, беихтиёр юрагимнинг қаеридир эзилаверади. Агарда бу қизлар уқувсиз, тарбиясиз ёки нопок бўлганларида бошқа гап эди. Бироқ улар рисоладагидек ажойиб, чаққон, пазанда, хуллас бир уйнинг муносиб бекаси бўлгудек. Удумимизга кўра қиз бола ўн етти-ўн саккиз ёшга тўлганда эшиги остонасидан совчилар аримай қолади. Биз эса унинг ўқишини, ишини рўкач қилиб рад жавобини қалаштириб ташлайверамиз. Ёки қизга йигит ёқмайди ва ҳоказолар. Кўпчилик қизлар билан суҳбатлашиб уларнинг йигит танлашларига ҳайрон қоламан. Ичмайдиган, чекмайдиган, олий маълумотли, яхши лавозимли, иложи бўлса машинали... дейдиганлар ҳам талайгина. Мен эса битта ҳақиқатни айтгим келади: йўқ, қизлар, бу дунёдан ҳеч бир зот беармон ўтган эмас. Ҳар тўкисда бир айб деганларидек, айбсиз инсон ҳам бўлмайди, бўлмаган ҳам. Демоқчиманки, арзимаган баҳона топиб, ажабтовур йигитлардан камчилик қидираверманглар. Аслида ҳаётнинг қизиғи камчиликларни тўлдириб, кемтикларни бутлаб, бир инсонни бахтли қилиб яшашдадир.

Таниш сингиллардан бири аввал уйланган йигитга турмушга чиқди. «Кўникиб кетсам керак дегандим. Ҳар бир ҳаракатидан менда норозилик туғилаверади, дейди у. Ахир менга айтган ширин сўзларини қачонлардир бошқага ҳам айтган-ку, деб такрор-такрор ёдлайвераман. Ота-онамнинг мен севган йигитнинг камбағал, ўқимаганлигини пеш қилиб, унга бермаганликларини дилим вайрон бўлиб эслаб қўяман. Тўғри, ейишдан, ичишдан камим йўқ. Барча айтганларим бисёр, бироқ қалбим ҳар кеч ўртаниб йиғлайди». Мен эса уни овутаман: Сенга ўхшаганлар минглаб топилади. Ҳар нарсага ўксийверасанми, одам деган сал дийдаси қаттиқ, кўникувчан, бўлар-бўлмасга кўз ёш қилмайдиган бўлади. Сенга ҳаваси келаётганлар қанчадан-қанча. Мана, шунча рўзғор қилиб, неча йилдан буён тинмай ишласам ҳам сенинг устингдаги кийимлару тақинчоқларга ҳануз қурбим етмайди... Аслида унинг ҳолини тушунадиган бўлсам қалбим унга қўшилиб, ҳар куни нола чекади. Бу қизда не гуноҳ эди, ҳар кеч бир ўртаниш учун дунёга келганмиди. Бахтиёрликнинг аллаловчи бешигида ўз тенги билан эркаланиб, шукроналик билан яшашга ҳаққи бор эди-ку. Афсуски, ота-она орзуси унинг «ўтириб» қолишига ва ўзи севмаганга турмушга чиқишига сабаб бўлди.

Донолар «ҳаётда бўйингга тенг бўй топиш мумкин, бироқ кўнглингга тенг кўнгил топиш мушкул», деб бекорга айтишмаган. Мен эса ҳар бир қизнинг кўзлари бахтдан порлашини, сўзларида, кулишларида, юришларида фақат бахтнинг ифори анқиб туришини жуда хоҳлайман.

Сизларни ёдга олар эканман, дилингизнинг қайсидир оғриқ нуқтасига тегиб ўтган бўлсам узр сўрайман, қизларжон. Сиздаги умид учкунлари оловнинг тафтига айланиб, ҳақиқий бахтнинг остонаси сари етакласин. Ҳамиша ўрнингизни эмас, тенгингизни сўранг. Борди-ю, ҳеч кимни севмаган бўлсангиз жуда ҳам афсусланманг. Ота-она рози бўлганига кўнаверинг. Чунки улар ўз фарзандини ҳеч қачон ўтга ташламайди. Севги эса... баъзан тўйдан кейин ҳам туғилаверади. Биз инсонлар ҳаёт қонунлари олдида ожизлигимизни унутмаслигимиз керак.

Анора ХУДОЙҚУЛОВА,
Оққўрғон шаҳри.

ДУНЁ ... ҚАЙТАР

ЧАЁН ОНА ҚИСМАТИ

Ҳар бир қуш ҳаётда яшаш ва бола очиш учун курашади. Бу қушларнинг ин қуришини ҳеч кузатганмисиз? Ўз оғзида лойни пишитиб, лойдан наққошдек уя қурган қалдирғоч, хас-чўпдан худди беланчакдек уя солган зарғалдоқ ҳамда иккита чўпни бир-бирига қўйиб, уя қуриб бола очган мусича ҳам келажак учун зурриётлар қолдириб, фарзандларига ҳам ўз ҳунарларини ўргатар эканлар. Ана шу удум авлоддан-авлодга, наслдан наслга ўтиб келаверар экан. Аммо махлуқ чаён эса уя ҳам қурмас экан. Чунки чаён болалари она қорнида онани еб битириб, сўнг ҳаётга қадам қўяр экан. Бу ёш чаёнлар улғайиб, она бўлиш арафасида... ўзи дунёга келтирган болаларига емиш бўларкан. Қайтар дунё. Нақадар ўринли айтилган...

Ўлмас КАРИМОВ,
Калинин ноҳиясидаги 10-мактаб ўқитувчиси.

ХАНДАЛАР

ҚАЙНОНА

ЯНГИ уйланган йигитдан дўстлари сўрашди:

— Хўш, оилани ким бошқаряпти, сенми ёки келин қўлга олдими?

— Ҳозирча қайнонам.

МУСОБАҚА

— Бугун боғчамизда алла айтиш бўйича мусобақа бўлиб ўтди, — деди беш ёшли Зулхумор онасига.

— Қайси боғча опанг ғолиб чиқди?

Улар билишмас экан. Тўртинчи қаватда турадиган Раъно бор-ку, ўша бувисидан ўрганган аллаларини айтиб биринчи ўринни олди.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

ҚАТРА

● *Куёв-келинлар учун*

УНУТИЛГАН ҒАЗАЛЛАР

БУНДАН анча йиллар муқаддам қиз тўйлари ҳозирги тўйлар — шовқинли «вечер»ларга ўхшамас, ичкилик эса мутлақо дастурхонга тортилмас, унга ҳожат ҳам йўқ эди. Қиз болани узатишдан бир кун аввал йигит ўз жўралари билан қизникига ташриф буюришарди. Алоҳида уй фақат йигит ва қизлар учун ажратилиб, ўртага дастурхон безатилар, шундан кейин ғазал кечаси бошланар эди. Кечани асосан янгалар бошқарар эдилар. Қанчалик қизиқарли ўтишидан улар манфаатдор бўлиб, куёвдан совға олишарди. Агар янгалар фаоллик кўрсатишмаса икки томон ҳам янгалардан ҳафа бўлишарди.

Ёдимда қолган ана шундай кечалардан бири ҳақида ҳикоя қилмоқчиман: узоқдан сурнай ва ноғора овозлари эшитилади. Болалар, ҳатто хотин-халажлар ҳам «қуёв келаяпти» деб йўлга пешвоз чиқадилар. Куёв ўз жўралари билан бироз ҳовлида ўйин қилгач, ўзлари учун ажратилган уйга киради. Уйда келин дугоналари билан ўтирган бўлади. Шундан кейин ғазал кечаси бошланади. Бунинг учун чой келтирилиб биринчи пиёла куёвга узатилади. Бу куёвни синаш удуми бўлиб, қуёв муносиб жавоб қайтарса, унинг билимдон ва фаросатли экани сезилади:

ЯНГА:

Ғазал айтиб чой узатай қўлингизга,
Неча кундир интизормиз йўлингизга.
Куёв бола таниб олинг, янгангизман,
Янга бўлиб умидвормиз тангангиздан.

КУЁВ:

Чойингизни ичиб бўлдим, раҳмат янга,
Янгаларнинг дарди бўлар доим танга.
Қизингизни севиб қолдим, гуноҳим шу,
Сиздан кейин чой узатсин ўзи манга.

Энди келиннинг дугонаси ғазал айтиб куёвжўрага чой тутади:

ҚИЗ:

Куёв жўра бўлиб кепсиз, танишайлик,
Бирталашиб байту-ғазал айтишайлик.
Қолиб кетсак уялтирманг асло бизни,
Илтимосим, айтақолинг исмингизни.

КУЁВЖЎРА:

Менинг исмим Искандардир билиб қўйинг,
Ерда турган чопонимни илиб қўйинг,
Агар кўнгил бизда бўлса чиройли қиз,
Рўмолингизни кўтариб кулиб қўйинг.

ҚИЗ:

Танишмасдан буйруқ бериш инсофданми,
Синамасдан севдим дейиш инсофданми.
Севги умр савдосидир ўйнашмангиз,
Бир кўришда севиб қолиб адашмангиз.

КУЁВЖЎРА:

Сўзларимдан қизармасин юзларингиз,
Ёқиб қолди менга шаҳло кўзларингиз.
Мафтун бўлдим исмингизни айта қолинг,
Шоирмисиз, бунча ширин сўзларингиз.

ҚИЗ:

Ойсанам деб атамишлар отларимиз,
Жағалбайли уруғидан зотларимиз.
Совчи қўйиб сарсон бўлиб юрманг, йигит,
Синамасдан қиз бермаймиз ётларга биз.

КУЁВЖЎРА:

Ет демангиз, ёт эмасмиз сизларга биз,
Сизлар ичган бўз ариқдан сув ичамиз.
Куттирмасдан айтаверинг шартингизни,
Бу юракдан ўчмас бўлиб жой олдингиз.
Қиз: Сиз енгдингиз не дейишим билмай қолдим.
Куёвжўра: Кўнгил экан излаб, сизни топиб олдим.
Қиз: Ой далада ўйнаб юрган қиз боламан,
Куёвжўра: Елқаси ер искамаган бўз боламан,

Тожихон КАРИМОВА,
Бўка ноҳиясидаги Ҳамза номли мактаб ўқитувчиси.

Одамлар ва тақдирлар

«Ҳурматли муҳаррир!

Бундан икки ярим йил аввал бахтсиз тасодиф туфайли маҳалламизнинг одобли, қўли гул фарзанди Нурмат Жалилов 25 баҳорида тўшакка михланиб, ногирон бўлиб қолди. Вилоят ва шаҳар касалхоналаридаги операциялар ҳам фойда бермади.

Орадан шунча вақт ўтаяпти ҳамки, на вилоят, на ноҳия соғлиқни сақлаш бўлимларидан, ҳатто Нурмат ҳисобда турадиган поликлиникадан бирор шифокор ёки ҳамшира келиб, ҳол-аҳвол сўрагани йўқ. Шундай қўли гул, уста йигитнинг умри беҳуда ўтаётганига ачинамиз. Нурматнинг отаси касалванд, кекса одам. Онаси Насиба шифохонада оддий ходим, касалларга қараб, уёқбуёқни йиғиштириб юради. Оладиган маошига бозорда кичкинагина халтача ҳам тўлмайди. Турмуш ўртоғи Матлубахоннинг вақти ногирон эри ва ёлғиз фарзандлари тўрт ёшли Тўлқинга қараш билан ўтади.

Бизнингча, Нурматни ўзи кучи етадиган бирор иш билан таъминлаш зарур. Масалан, у оддийгина сунъий гуллар ясаши мумкин-ку! Ишга алахсиб, овунади, дардини унутади.

Ҳурматли муҳаррир! Рўзномангизда одамлар тақдири ҳақидаги мақолаларни мунтазам ўқиб борамиз. Сизлар кўнгли ярим, ногирон кишиларга кўп ёрдам бергансизлар. Илтимосимиз шуки, Нурмат Жалиловга ҳам ёрдам беринглар. Зора рўзнома шарофати билан йигитнинг дардлари енгиллашса, яшашга иштиёқи кучайса.

Маҳалла жамоаси номидан:

М. ДЕҲҚОНБОЕВ,
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси

Н. ЗОКИРОВ,
колхозчи.

М. ХОЛИҚОВ,
ишчи.

ЙИГИТ КЎЗ ЁШЛАРИ

Дунёда дардлар ҳам, дардмандлар ҳам кўп экан.

Хоразмлик Муяссар Шарипова Тошкентнинг «Юнусобод» даҳасидаги уйлардан бирида яшаётганида жумҳуриятимизнинг турли вилоятларидан бу ерга оқиб келаётган дардмандларни кўрганман. Баъзиларини ота-оналари кўтариб олган, баъзилари ногиронлар машинасида ўзлари келишган. Ҳаммасининг умид-илинжи битта: ўғил ёки қизим зора тузалиб кетса, мендан кейин бола-чақасига ўзи бош бўлса...

Хуллас, ташвиш одамдан бир қадам орқада қолмайди: ҳаловатини ўғирлайди, тирикчилик кўчаларида тентиратади, қувончли кунларда ҳам елкадан тушмайди. Инсон шу зайлда куюниб-куймаланиб, болам-чақам деб дунёдан ўтиб кетганини билмай қолади. Қисқаси, бағри бутун кишини топиш қийин.

Эркин ака билан Насиба опа тўнғич ўғиллари Нурматнинг армиядан келишини зориқиб кутдилар. Ҳарбий хизмати тамом бўлгач, у ўзи танлаган Матлубага уйланди. Оила катта эмасми, рўзғор ташвишларининг кўпини ўзи кўтарди. Маҳаллада қўли гул уста сифатида танилганди. Ёғочга жон киритиб юборарди. Топиш-тутишидан нолимасди. Бўш пайтларида «Малика» фирмасида қоровулликда турарди.

Рўзғорнинг ғордек оғзи бор, дейишади. Қанча ташласангиз ҳам «тўймайди». Айниқса, ўзбекнинг тўй-маросими қоққани қозиқ, илгани элак қолдирмайди. Илгари болаларга бўздан кўйлак—лозим қилиб берсангиз юришаверарди. Энди-чи?. Бир маошингизга ақалли «жинси» шим ололмайсиз. Ўғил-қизларингиз «простой» кийимларни киймайди. Йўқ, десангиз кўнгли ўксийди. Ҳамма тоза кийим чайқовда. Чайқовчида инсоф-диёнат борлигини эшитганмисиз?

Нурмат ука-сингилларини уйлаб, С. Раҳимов номли жамоа хўжалигидан ер олди. Ҳамма барака — деҳқончиликда. Баракасини берса, бир парча ердан ҳам дунёнинг ҳосилини олиш мумкин. Нурмат ана шундай ширин хаёллар билан даласида астойдил ишларди. Баъзан тили бийрон ўғилчасини ўзи билан олиб кетарди.

Бир куни Тўлқин олма еймaн, деб қолди. Нурмат дарахт устига чиқди. Сараларини танлаб терди. Шу пайт шох синдими, ёки оёғи тойиб кетдими, ишқилиб, мувозанатини йўқотиб ерга гурсиллаб йиқилди. Бели билан тушди. Кўз олди қоронғулашди. Ичидан алланима узилгандек туюлди. Ўрнидан туролмади...

«Тез ёрдам»да «Ленин йўли» жамоа хўжалигидаги шифохонага олиб келишди. Уч кун дард билан олишиб ётди. Операция қилишди. Фойда бермади. Жумҳурият нейро-хирургия шифохонасида ҳам шифо топмади. Божаси Тўлқин юз сўмга зўрға битта чипта топиб, Кашпировскийга олиб борди. Машҳур шифокорнинг бионурлари ҳам таъсир қилмади.

Маҳалла жамоаси мактубидан:

«Бултур қайсидир кооператив даволаш бўлимидан Ҳайдар исмли йигитга кўрсатишди. Барака топкур, Нурматни Харьковга юбортирди. У ерда зўр дўхтирлар бор экан. Бояқиш ота-онаси ундан-бундан қарз-қавола қилиб, ўғилларини ўшаларга олиб боришди. Лекин, бахтга қарши Нурмат йўлда шамоллаб, қайтиб келди. У ердаги дўхтирлар дармонга кириб, даволаниб келсанг, операция қиламиз, дейишибди ва турли дори-дармонлар ёзиб беришибди. Яна «Ленин йўлига» ётди. Керакли дориларни ўзи топди...».

Маҳалла фаоллари ёрдам сўраб, керакли идораларга мактуб йўллашаверди. Ниҳоят шаҳардан икки киши келди. Уларнинг ёнида Нурматларнинг қўшниси, ноҳия шифохонасида ишлайдиган Маннон Аҳмедов ҳам бор эди.

— Келинойи, Нурматга зўр дўхтирларни олиб келдим,— деди у Насиба опага.

Бояқиш она ўғли эрта-индин тузалиб кетадигандек элдан бурун хурсанд. Маннон дўхтирни йиғлаб-йиғлаб дуо қилди. Ҳалиги «зўр» дўхтир йигитнинг олдига кирди. Нурмат унинг ҳеч нарса англатмайдиган юз-кўзига илтижо билан боқди. «Зўр» дўхтир икки оғиз савол-жавобдан сўнг:

— Ҳм... касалинг ракка ўхшайди,— деди.— Бундай касал тузалмайди. Фойдаси йўқ. Пешонангдан кўрасан энди...

Совуқ сўз Нурматга наштардек ботди. Бор-йўқ ҳолатда оёқлари қалтираб ўтирган онасига жовдираб боқди. Матлуба йиғлаб чиқиб кетди.

Абдуқодир Нортиллаев (Улуғ Ватан уруши қатнашчиси): — Маҳалламизга газ келган. Уйларини газлаштиришга Нурматларнинг кучи етмади. Фақат уларгина эмас, кўпчиликнинг қўли қисқалик қилади. Масалан, ўзим уч ойдан бери газ орқасидан югураман. Бир метр газ қувури 4 сўмдан. Шуям топилмайди. Бизда қачон ишлар оворагарчиликсиз, осонгина битади, билмадим.

Ш. Баҳодиров биз Нурматни уй олиш учун имтиёзли навбатга қўйганмиз, деди.

Суҳбат пайтида Матлубанинг акаси Маҳмуджон шаънига илиқ гаплар айтилди. У ҳар замонда Нурматни «такси»да ҳаммомга олиб бориб, ювинтириб келаркан.

Нурматнинг жонкуяр қўшниси Муҳаррамхон шундай деди:

— Кўз олдимизда гулдек йигитнинг умри азоб-уқубатда ўтиб боряпти. Наҳотки, донғи чиққан ҳакимларимизнинг қўлидан ҳеч нарса келмайди?! Бунга асло ишонмайман. Агар астойдил даволашса, Нурматжон оёққа туриб кетади.

Ҳа, ҳамма гап астойдил даволашда. Биз жумҳуриятимизнинг ҳурматли тиббиёт алломаларидан, жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлигидан нажот-мадад кутиб ётган Нурмат Жалилов ҳолидан хабар олиб, иложи бўлса оёққа турғизишларини, ҳаётга қайтаришларини илтимос қиламиз.

Нурмат яшашни, халққа хизмат қилишни истайди.

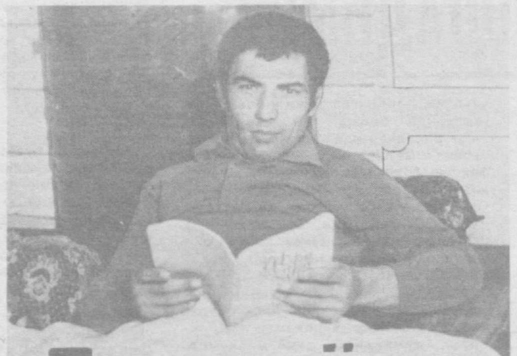

БУ ДУНЁДА БОРМИКИН БАҒРИ БУТУН?

ҚИСМАТГА ҚАСДМА-ҚАСД

Рўзномамизда «Ўзга сайёрадан келган «қизлар» мақоласини ўқиганмисиз? Сизларга ҳикоя қилмоқчи бўлган матонатли йигит ялламалик опа-сингиллар кўчасидаги уйлардан бирида яшайди.

Равшан қирқ йилдан зиёд трактор ҳайдаб нафақага чиққан Маҳаммад аканинг учинчи фарзанди. Бўйи ўн тўрт-ўн беш яшар боланикидек. Лекин бола эмас, ўттиз тўртга кирган йигит. Охунбобоев номидаги 3-ўрта мактаб инглиз тили ўқитувчиси.

Равшаннинг матонати, сабр-қаноати ҳақида менга шу мактаб ўқитувчиси Йигитали Рўзиалиев ҳикоя қилиб берганди. Мана шу йигит, тўғрироғи Ялллама Корчагини хонадонидаман. Унинг кўзойнак ортидан ўйчан боқаётган кўзларида қандайдир билинар-билинмас дард—ўкинч сезилиб тургандек туюлади. Аммо, дардини билдирмасликка уринади, гап орасида бирор ҳазил сўз қистириб қўяди.

Шу куни Равшан бошдан кечирган ажойиб-ғаройиб воқеаларни, худди эртакдек бўлиб қолган сарсон-саргардонликларини ҳикоя қилиб берди,

... Ўшанда аниқ эсида қолган: эндигина беш ёшдан ўтган эди. Қаёққадир кетаётганди. Бола эмасми, гоҳида ўзича сакраб-сакраб қўяр, йўл устидаги майда тошчаларни коптоқ қилиб тепарди. Қўлида хивич. Дарахт новдаларини савалайди, ҳуштак чалади. Бирдан оёғи қайрилиб кетди. Бели билан тошга йиқилди. Болалигига бориб, парво қилмади. Баъзан бели ўқтин-ўқтин ачишиб оғриб қоларди. Нимагадир зах ерда ётса оғриқ пасаярди. Раҳматли онаси ўғилчасининг кундан-кунга озиб кетаётганини кўриб, дўхтирларга қаратди. Йўлланма билан Тошкентнинг Оқтепасидаги шифохонага ётқизишди... Равшан чорпояда икки йил қимирламай ётди. Қулоғига наушник қўйиб, уззукун радио эшитарди. Баъзан ундан «Чиноз», «Яллама» деган сўзлар эшитилиб қолса, туғилган қишлоғини, тупроқ кўчаларни, чиллак ўйнаб, варрак учириб юрадиган ўртоқларини сўнгсиз соғинч билан эсларди. Ҳамиша трактор ҳиди анқиб турадиган отасини, меҳрибон онасини соғинарди.

Маҳаммад ака топган-тутганини дўхтирларга таширди. Уларнинг кўзларига жовдираб тикиларди. Дўхтирлар эса бир гапни такрорлашарди:

— Парво қилманг, отам, тузатамиз.

Ўзбекларга хос лоқайдлигимиз, бировга овоз чиқариб қаттиқ гапира олмаслигимиз, ҳокисорлигимиз туфайли қанчадан-қанча фарзандларимиз ногирон-майиб бўлиб қолди. Уларни «пешонамизга езгани шу экан-да», деб елкамизга опичиб уйларимизга олиб кетдик. Икки йил гоҳ осмонга қараб, гоҳ ёнбошлаб ётавериб, Равшаннинг қовурғалари нотўғри ўсди. Буни биров суриштирмади. Қайта-қайта фойдасиз операциялар ўтказилди. Уколлардан аъзою бадани илма-тешик бўлиб кетди. Энг оғир операцияларда ҳам муштдеккина бола бирор марта «войвой»ламасди, тишини тишига босиб қараб тураверарди. Дўхтирлар «Овозингни чиқар, войвойла, дардинг енгиллашади», дейишса ҳам индамасди. Ниҳоят кучдан қолди. Анча вақт бурнига, томоғига резинка ичак қўйилганча ётди. Пуфла, деб пуфак беришди. Кўзларини аранг очадиган, рамақда жони қолган болада пуфлагани куч бормиди?!

Равшан биринчи синфни Крупская номли санаторийда битирди. «Ўқувчи»ларни чорпояларга маҳкам боғлаб қўйишарди. Болаликларига бориб, шўхлик қилишмасин, майиб бўлишмасин, дейишарди. Шу зайлда саккизинчи синфга ўтди.

— Ишонасизми, олти йил қимирламай ётдим,— дейди Равшан. — Олти йилдан сўнг ўрнимдан турғизиб, ўтқизиб қўйишди. Бошим «гир-гир» айланарди. Худди эндигина тета-поя бўлаётган болага ўхшардим. Чорпояни ушлаб зўрға ўрнимдан турдим. Бир ҳафтадан сўнг юриб кетдим.

Равшан ўрнидан турди. Оёқларига жон кирди. Лекин бўйи ўсмади. Нотўғри операциялар уни бир умр букри қилиб қўйди. Социал таъминот вазирлигига қарашли махсус билим юртида тикувчиликни ўрганди...

У роппа-роса ўн йилдан кейин қадирдон Ялламасига қайтиб келди. Бирга ўсган ўртоқлари улғайиб қолишганди. У бир пайтлар жони ичига сиғмай ўйнаган кўчалар, ўтлоқларда энди бошқа болалар чопқиллаб юришарди.

Равшан бинойидек кийим тикаман, Чинозда дарҳол ишга олишади, деб ўйлаганди. Ательеда паст бўйли, озғин йигитчага менсимай қарашди. Иш беришмади хуллас, беш йил иш қидириб Олмалиқ, Жиззах, Тошкентни кезиб чиқди. Сарсон-саргардонлик жонига теккач, «Комсомольская правда»га ёзди. У ердан хат келибди. Бироқ, кўнгли қолган экан, бормади. Шу камситганларига дорилфунунга бориб ўқийман, юрист бўламан, деб қатъий аҳд қилди.

Борди. Пўрим кийинган йигитлар, қўғирчоқдек ясанган қизлар ҳужжатларини қоғоз папкага солиб, қўлтиқлаб олган ногирон йигитчага бошқачароқ қарашарди, уни писанд қилмаётганлари сезилиб турарди.

Қабулхона комиссияси. Котиб кўҳликкина қизнинг ҳужжатларини қабул қилиб олди. Унга қандайдир бошқача назар билан қаради. «Сизга омад тилайман», деди. Навбат Равшанга келди. Йигитча ҳужжатларини стол устига қўйди. Котиб ўзини тушунмаганга солди.

— Келинг, хизмат?

— Ўқимоқчиман.

— Сиз-а?— Котиб тилла тишларини ялтиратиб кулди.— Юрист бўлмоқчимисиз? Кечирасиз, адашмадингизми?

Дард чекавериб асабий бўлиб қолган Равшан аризасини юмалоқлади-ю, тиржайиб турган котибнинг башарасига отди. Эшикни тарақлатиб ёпиб чиқиб кетди. Шу-шу бу ерга қайтиб келмади.

Уйига келиб, ёстиқни юзларига босиб унсиз йиғлади, елкалари титраб-титраб йиғлади. Маҳаммад ака ўғлининг қизарган кўзларига қараб, дардини тушунди. Негадир: «Эй, худо, ўзингга шукур», деди. Оддий тракторчининг қўлидан бундан бошқа нима келарди?! Хуржуннинг икки кўзини тўлдириб, Тошкентга боришга қудрати етмайди. Райкомдан, областдан беришган фахрий ёрлиқларини домлалар инобатга олишмайди.

Қайсар Равшан энди Ломоносов номидаги Москва Давлат дорилфунунига кириш тараддудига тушиб қолди. Отаси берган пулларни белига тугиб, беш-олти китобни қўлтиқлаб, Москвага борди. Вой-бў! Ҳамма савлатли-савлатли одамлар шу ерда экан. Талабаларнинг юриш-туриши райком котибларникидан кам эмас. Улар орасида бизнинг ялламалик Корчагинимиз уриниб-туртиниб юрибди. Машаққат билан қабулхонага кирди. Биринчи куни алланималарни баҳона қилишди. Қайтиб кетди. Меҳмонхоналарда жой йўқ. Уч кун Қозон вокзалидаги ўриндиқда тунади. Уч кун дорилфунун қабулхонасида сарғайди. Бирор унга одаммисан, деб қарагани, қўлидан етаклаб ўқишга киргизиб қўйгани йўқ...

Яна Ялламага қайтиб келди. Бир куни Маҳмуд Пўлатов номли 28-мактаб инглиз тили ўқитувчиси Турғун Рустамов билан суҳбатлашди.

— Мен барибир ўқийман,— деди у қатъий.— Ёрдам беринг. Санаторийда инглиз тили ўтмаганмиз. Шу тилни ўрганишим зарур экан.

Турғун ака унга болалар учун чиқарилган «Инглиз тили» қўлланмасини берди. Равшан бир йил мук тушиб, инглиз тилини ўрганди. Инглиз тилида чиқариладиган «Москва янгиликлари»ни, турли хил луғатларни тўплади. Ўқитувчи ҳам, ўқувчи ҳам ёлғиз ўзи эди. Ярим кечагача инглиз тилида шеър ёдлар, газеталарни ўқирди.

Бир йилдан сўнг яна китобларини қўлтиқлаб Тошкент давлат дорилфунунига келди. Ҳужжатларини қабул қилишди. Имтиҳонда унга таржима қилинг, деб қандайдир кичик ҳикояни беришди. Бир зумда уни рус тилига таржима қилди. Ўқитувчилар паст бўйли, кўзойнак ортидан кўзлари жовдираб турган йигитчага ажабланиб қарашди, улардан бири: «Қойил, зўр», деди.

Ўқитувчи унга бошқа инглизча матнни берди: «Қани овоз чиқариб ўқинг-чи?». Ўқиди. Домла ажабланди: «Тўхтанг-тўхтанг, ҳали сиз инглизчадан жуда яхши таржима қилдингиз. Нега энди нотўғри ўқияпсиз?». Равшан инглиз тилини мустақил равишда ўрганганлигини, ҳеч қандай амалий машғулот ўтмаганлигини айтиб берди. Йигитчанинг сабр-қаноати, матонатига қойил қолган ўқитувчилар уни ўқишга қабул қилишди.

Ўқишни муваффақиятли тамомлагач, яна иш қидиришга тушди. Уни жой йўқ, баҳонаси билан ишга қабул қилишмасди. Ниҳоят 3-мактаб ўқитувчиси Йигитали Рўзиалиевнинг ёрдами билан шу мактабга ярим ставкага ишга жойлашди. Уч йилдан бери инглиз тилидан дарс беради.

— Мендек сўққабош ўқитувчига кўп нарса керак эмас, — дейди маъюс кулимсираб Равшан.— Машаққатли йиллар ортда қолди. Мақсадимга эришдим. Болаларни, касбимни севаман. Шу билан овунаман.

Равшан бу йил «Наука и жизнь», «Студенческий меридиан», «Родина», «Риболов» журналларига, «Собеседник», «Аргументи и факти» ҳафтаномаларига обуна бўлди.

У балиқ овини жуда яхши кўради. Бўш пайтларида сувга қармоқ ташлаб, соатлаб ўтиради. Баъзан дўстлари Комил, Махаммат, Жўра, Абдукамол, Мирзараим, Маъмуржон, Ботирлар билан маълум кунларда бир ерга йиғилишиб, гурунглашадилар.

— Рауф Аҳмедов қиз кўрибди, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати унвонини олибди, — деди Равшан. — Кўп хурсанд бўлдим. Табрикладим. Ҳақиқий матонатли йигит экан.

Лекин, Равшаннинг ўзи ҳам Рауфдан қолишмайди. У тақдирига тан бериб, қаердадир ўралашиб юриши мумкин эди. Бундай қилишга виждони йўл бермади. Жуда кўп тўсиқларни енгиб ўтди. Тошмеҳр, оқибатсиз одамлар билан курашди. Ўзини-ўзи қийнади.

— Ўша сарсон-саргардон юрганимда ўзимни осмоқчи ҳам бўлдим,— дейди Равшан. — Кейин фикримдан қайтдим. Одамларнинг менга ачинишларини истамадим. Ўзимнинг нималарга қодирлигимни кўрсатмоқчи бўлдим. Биласизми, ҳаёт, одамлар жуда мураккаб экан. Ҳаёт тўлқинларида қўлларингиз толиб, эшкак эшолмай қолсангиз, ғарқ бўлишингиз турган гап.

Равшан рус ва инглиз тилларини пухта билади. Кейинчалик таржимонликда омадини синаб кўрмоқчи. Ишонамизки, бу борада ҳам ютиб чиқади.

Умр кафтдаги қум янглиғ ўтиб кетаверади. Йиллар ёшингизга ёш қўшади, кексалик остонасига етаклайди. Инсон ўзидан бирор зурриёт қолдириши керак. Ҳаёт қонуни бу. Эҳтимол, Равшан Рауф Аҳмедов сингари ўз Муножоти, меҳрибонини топар. Қизларимиз орасида Муножотхондек фидойилар, танти қизлар кам дейсизми?

Равшан Маҳаматов ўз тақдирини яратган, тақдир зарбаларини мардона енгган матонатли йигит, билимдон, меҳрибон ўқитувчи.

Бундай кишилар ҳеч қачон хор-зор бўлмайдилар.

Эсон ҚОСИМОВ.

Насрий пичинглар

Аркадий ҲАЙТ

ЧАҚИРИҚЛАР

Давлат банки ва молия вазирлиги ходимлари! Янги пул ишлаб чиқаришга чек қўйинг! Мамлакатимизда пул кўпайиб кетди, қоғоз эса етишмаяпти!

Журналист ва муҳаррирлар! Муштарийлардан ҳеч нарсани сир тутманг! Чунки ошкоралик халқимизга фақат ва фақат ҳақиқатни берди, бошқа ҳеч нарсани эмас!

Олий Совет аъзолари! Баҳсингизни тезроқ тугалланг! Халқ кутяпти! Ойнаи жаҳоннинг 2-программаси футбол кўриш учун ҳам керак!

Киночилар! Режиссёр ва сценарий муаллифлари! Янги мавзулар устида изланинг! Унутманг, сиз—кўпчиликсиз, Сталин эса—битта!

Ўқитувчилар! Ўқувчиларга билим беришни кўпайтиринг! «Ишлаш, ишлаш ва яна ишлаш»ни ҳеч ким истамаётган бир пайтда «Ўқиш, ўқиш ва яна ўқиш» муҳимдир.

Русчадан Т. ҲАСАНБОЕВ таржималари.

Адабиёт саҳифаси

Ёш истеъдодлар

● НИГОРА Назарова 1969 йилда туғилган. Мактаб ўқувчилиги давридан бошлаб шеър машқ қилиб келади. Шеърлари жумҳурият матбуотида босилган. Ҳозир Ўрта Осиё темир йўллари тиббиёт билим юртида таҳсил олаётир.

КЎЗЛАРИМ ЙЎЛИНГДА

Йўлларингга интизор боқдим,
Бу жонимни ўртади соғинч.
Чечаклардан сирғалар тақдим,
Дилда зорим, келмадинг бу кеч.
Ой сирдошим бўлди бу оқшом,
Юлдузларга етди унларим.
Талпинмайин ҳар қанча, жоним,
Етмади-ку сенга қўлларим.
Тақдир йўлинг айри солдими,
Қилмадингми ҳеч менга шафқат?
Етимдайин бўзлаб қолдими
Орамизда шўрлик муҳаббат?!

ГУЛГА ДИЛИНГ ЁНИБ...

Гулга дилинг ёниб боққанинг маҳал
Булбулнинг ҳолини ўйлагил бир зум.
Ерни чимилдиққа бошлашдан аввал
Шамширингни ўтга ташла, азизим.

Нигора НАЗАРОВА.

● АБДУРАҲМОН Акбар 1962 йили Янгийўл ноҳиясининг Ниёзбош қишлоғида туғилган. Ўзбек болалар шеъриятининг кенжа авлоди вакилларидан. «Кичкинтой ва пахтаой» (1987), «Сўзловчи ёмғир» (1990) номли шеърий мажмуалар муаллифи. Айни кунларда «Чўлпон» нашриётида хизмат қилаётир.

«БИЗНИНГ НОР» ТУРКУМИДАН

НОРНИНГ МАКТАБДАН КЕЧ ҚОЛГАНИ

Ишига жўнайтуриб
Опам менга «Тур!» депти.
Ўртоқларим кўчадан
«Юр, мактабга юр!» депти.
Хўрозимнинг томоғи
Ҳирқирар эди сал-пал.
Тонгда «қу-қу» лайвериб,
Бўлиб қолибди касал.
Йўқ, бу баҳона эмас,
Сизга айтсам, чин сўзим.
Даканим эмас, бу гал
Ухлаб қолибман ўзим.

НОРНИНГ ҚЎШНИЛАРИ БИЛАН ТАНИШГАНИ

Янги қўшнилар билан
Танишиб чиқдим, ойи.
Мени кўриб очилди
Қизчасининг чиройи.
Исмими, вой, исмини
Сўрамабман-ку, қаранг,
...Ўзиям эзма экан,
Гапни тугатди аранг.
Хўш, унда нималарни
Сўзлашдинглар дейсизми?
...Ўн бешта қўғирчоғи
Бор экан ўша қизнинг.

НОРНИНГ ФУТБОЛ ЎЙНАГАНИ

— Тўпни тепяпман,
Ҳушёр бўл, Ўткир.
Азамат, дарҳол
Олдинга югур.
Ҳужумда сенга
Нима бор, Узоқ?
Бир кор-ҳол бўлмай,
Ортга қайт тезроқ.
Қоққан қозиқдай
Тураверамасдан,
Жонни койитиб,
Ўйна-да, Ҳасан
Қани теп, кўзинг
Қаёқда, Эрбол?
Қачон урасан
Бунақада гол?..
Ўйнанг, болалар
Бўлинглар ботир.
Асло олманглар
Мендан хавотир.
...Тўп ўтказвориб
Бир эмас, ўн бор,
Тинмай жаврарди
Дарвозабон Нор...

НОРНИНГ ТИШИ ОҒРИБ ҚОЛГАНИ

Музқаймоғин тутар Эш
Тенг ярмиси сенга деб.
Лунжин силаб қўяр Нор
Тескари қараб ҳадеб.
— Қўй, зўрлама, жўра,—
дер.
— Мороженийга йўқ
ҳушим.
Афтига ҳам боқмайман
Тузалмагунча тишим.

Абдураҳмон АКБАР.

БИР ЧИМДИМ ТАБАССУМ

Швейцария шаҳарларидан бирига кираверишда шундай ёзув бор: «Машинани эҳтиёткорлик билан ҳайдашингизни сўраймиз. Чунки шифокор ҳам, тобуткашимиз ҳам дам олишда».

* * *

— Бу ерда поездлар барибир кечикиб келаверар экан, унда жадвалнинг нима кераги бор?

— Сиз ҳеч ўйлаб кўрганмисиз сэр, поездлар ўз вақтида юрса кутиш залларининг нима ҳожати бор эди...

* * *

Махсус самолётлардан бирида пиёда қўшинлар генерали борарди. У тасодифан берилган бонгга тушунмай эшикка яқинлашаётган парашютчига қаради.

— Истасангиз, мен билан сакрашингиз мумкин,— деди унга парашютчи.

Генерал бундай муомаладан ранжиб, рад жавоби бераркан, ундан сўради:

— Сиз кимсиз ўзи?

Тайёрадан тобора узоқлашиб бораётган парашютчи очиқ ҳавода овозининг борича бақирди:

— Шу тайёранинг учув-чи-си-ман.

Русчадан таржима.

* *

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ СИРТҚИ ТАЪЛИМ МАКТАБИ

АЛИФБОНИ ЎРГАНАМИЗ

4-ДАРСНИНГ ДАВОМИ

9. ТЕ (ت) ҲАРФИ

Те ҳарфи ўзбек тилидаги "т" товушини ифодалайди. Ҳар икκала томондан келадиган ҳарфларга боғланиб ёзилади. Ёзувда тўрт хил кўринишга эга: Якка ҳолда (ت), сўз бошида (تـ), сўз ўртасида (ـتـ), сўз охирида (ـت). Сатр чизиғида ёзилади: ت تـ ـتـ ـت

ўқилиши	боғланиши	қўшиб ёзиш намунаси
от	آت	آ+ت
тотор	تاتار	ت+ا+ت+ا+ر

23-топшириқ. Тенинг турли ўринлардаги кўринишининг ҳар бирини беш қатордан ёзиб чиқинг.

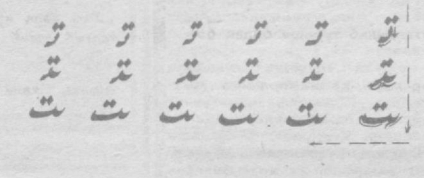

24-топшириқ. Қуйидаги сўз бўғинлари ва сўзларни ўқинг, кўчириб ёзинг.

تا، توت، تور، تورت، توز، تارت،
تار، باتوب، باتر، دوتار، بدتر، زودتر،
تابوت، تربوز، اوت، اوترو، ذات،
تراب، ارادت، تربت.

Изоҳ: боз - яна, очиқ; бозу - билак; абру-қош; тоб-чидам, бардош; тар-нам, ҳўл; туроб-тупроқ; абвоб-эшиклар; абр - булут; иродат - мойиллик.

Манзар АБДУЛХАЙРОВ
Раҳимбой ЖУМАНИЁЗОВ

Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси А.С.Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходимлари.

ТАБИАТ ВА ИНСОН

● МИНЕРАЛ ЎҒИТЛАРИ ВА ЗАҲАРЛИ ХИМИКАТЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНАЙЛИК

● АЖОЙИБ ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛИ

● ҚАТЪИЙЛИК САМАРАСИ

ТАБИАТ НАЗОРАТЧИЛАРИ ҲАРАКАТДА

ИЖРОҚЎМ ҚАРОРИНИ БЕКОР ҚИЛДИ

БЎКА ноҳия ижроия қўмитаси бундан икки йил муқаддам махсус қарори билан ноҳия ҳудудидаги қишлоқ хўжалик экинларига турли ишлов беришда фойдаланиладиган тайёралар манзилгоҳи эгаллаган майдоннинг 12 гектарини сабзавот-мева етиштирувчи ширкатга берди. Ильич номли жамоа хўжалиги теграсидаги бу майдонни ширкат аъзоларидан 36 та оила дарҳол ўзлаштиришга киришди, улар умид билан сабзавот етиштира бошладилар. Мева дарахтлари кўчатлари ўтқазабошладилар.

Бундан хабар топган ноҳия табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ходимлари ижроқўмга қатъий норозилик билдирдилар ва ширкат фаолиятини дарҳол тўхтатишни талаб қилдилар. Бунинг сабаби бор эди, албатта. Бу ернинг заҳарланганлиги аниқ эди. Чунки тайёрагоҳ неча йиллардан бери турли-туман кимёвий ўғитлар, заҳарли моддалар сақланган ва тайёраларга ортилган эди.

Шуни ҳисобга олган табиат назоратчилари Тошкент вилояти қишлоқ хўжалигини кимёлаштириш қидирув-лойиҳалаштириш станциясига ширкат эгаллаган майдон тупроқ таркибини текшириб беришни сўраб мурожаат қилишди. Станция ходимлари тайёрагоҳ майдонининг тупроқ таркибини текширишганида назоратчилар гумони тўғри бўлиб чиқди, яъни ҳар бир килограмм тупроқ таркибида 1 миллиграмм гцгх дориси борлиги аниқланди. Бу белгиланганидан 10 баравар зиёд. Ҳолбуки, узоғи билан ҳар бир килограмм тупроқда 0,1 миллиграмм, ёки бир миллиграммнинг ўндан бир бўлаги бўлиши мумкин эди.

Ноҳия табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси Муътабар Холиқова, қўмитанинг давлат назоратчилари Камолиддин Қурбонов, Илҳомжон Одилов, Сувватилло Абдумаликовларнинг саъи-ҳаракатлари зое кетмади. Шу йилнинг 2 октябрида ноҳия прокурори М. Эргашев номига шикоят хатлари асосланди, прокуратура ҳам ширкатнинг фаолиятини дарҳол тўхтатишни маъқул, деб топди.

Ноҳия ижроқўми ўзининг бундан икки йил олдин чиқарган қарорини бекор қилишга мажбур бўлди.

Чунки неча йиллар давомида турли хил заҳарли кимёвий дорилар сақланиб, суюлтирилиб тайёраларга солинадиган бу майдон тупроқ таркиби бузилиб кетган эди.

Ҳозир бу тайёрагоҳ эгаллаган майдоннинг катта бир қисми ширкатдан ноҳия йўл қурилиш-таъмирлаш бошқармаси ихтиёрига олиб берилди. Бошқарма бу ердан тош-шағал қазиб олади ва ўрнини ўн йил мобайнида тоза тупроқ билан тўлдириб беради.

Р. СОБИРОВ,
ССЖИ Журналистлар уюшмаси аъзоси, вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси матбуот маркази мудири.

ШУ ҲАМ ИНСОФДАНМИ?

(ВИЛОЯТ ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ КЕНГАШИ ПЛЕНУМИДАН)

ҚИШЛОҚ хўжалигида минерал ўғитлари, турли хил зараркунандаларга қарши курашда заҳарли химикатлар ниҳоятда кўп ишлатилмоқда. Жумҳуриятимиздаги каби пойтахт вилояти жамоа ва давлат хўжаликлари, хўжаликлараро корхоналарда деҳқончиликни кимёлаштириш узоқ йиллар давомида тўхтовсиз давом этмоқда. Айниқса, кимёвий моддаларни ишлатишда агрокимё картограммаларини ҳисобга олмаслик авж олиб кетган. Буларнинг ҳаммаси жойларда атроф муҳитнинг кескин ёмонлашишига олиб келмоқда, аҳоли саломатлигига путур етказяпти, турли хил касалликларнинг тарқалишига сабаб бўляпти.

Бундай аҳвол тобора катта ташвиш туғдирмоқда. Унинг олди олинмаса минерал ўғитлари ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши ишлатиладиган заҳарли химикатлардан фойдаланишда қоида-тартибга амал қилинмаса, умуман кимёвий моддаларни ишлатишни камайтириш йўллари изланмаса у ижтимоий ҳаёт учун янада оғир оқибатларга олиб келиши муқаррар.

Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш жамияти Тошкент вилоят кенгашининг яқинда бўлиб ўтган навбатдаги пленумида бу муҳим муаммо атрофлича муҳокама қилинганлигининг сабаби ҳам шунда. Унда пойтахт вилоят қишлоқ хўжалигига агрокимё хизмати кўрсатиш — ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси Й. Тожибоевнинг «Заҳарли химикатлар, минерал ўғитларини сақлаш ва фойдаланиш ҳамда қишлоқ хўжалиги зараркунандаларига қарши курашда биологик усул қўлланилишининг аҳволи ҳақида» мавзусидаги маърузани тинглади.

Маърузачи ва музокараларда иштирок этган нотиқлар шуни таъкидлашдики, қишлоқ хўжалигининг ҳозирги юксак ривожланиш даражасини кимёвий ўғитлар ва пестицидларсиз таъминлаш мумкин эмас. Бироқ улардан ниҳоятда омилкорлик билан, ҳар томонлама мушоҳада қилиб, эҳтиёткорона фойдаланиш лозим. Бу йўлда айрим ишлар қилинмоқда. Лекин буларнинг ҳаммасини денгиздан томчи, дейиш мумкин, холос. Унинг кўлами ҳали жуда-жуда кам.

Пленумда минерал ўғитлари ва заҳарли химикатларни сақлаш ва ишлатишда катта-катта камчиликлар борлиги таъкидланиб, бундан буён уларга йўл қўйиб бўлмаслиги алоҳида таъкидланди. Бундай моддаларни ишлаб чиқариш корхоналаридан жўнатишдан тортиб то тупроққа солишгача бўлган ҳамма жараёнлар қониқарсиз ташкил этилганлиги ҳақида ташвишланиб гапиришди.

Бунинг оқибатида сабзавотларда, айниқса полиз экинларида, деҳқончиликнинг озиқ-овқат учун мўлжалланган бошқа маҳсулотларида нитратнинг тўпланишига йўл қўйилиши мумкин бўлган даражадан ҳатто бир неча баравар ортиқ бўлаяпти. Нотиқлар шундай мисол келтирдилар. Жорий йилимизнинг биринчи ярмида вилоят бўйича етиштирилган турли хил озуқабоп қишлоқ хўжалик экинларининг намуналари 535 марта текшириб кўрилган. Уларнинг бир юз ўн тўққизтасидан кони заҳар — нитрат нормадагидан анча ортиқлиги маълум бўлди.

Минерал ўғитлари ва заҳарли химикатларни ташишдаги аҳвол ҳам қониқарсиз. Тартибга мувофиқ улар махсус ускуналанган автотранспорт воситаларида ташилиши лозим. Бунга деярли амал қилинмайди. Шуни айтиш кифояки, минерал ўғитларнинг қирқ фоиздан ортиқроғи жамоа ва давлат хўжаликларига қарашли автомашиналарда ташиляпти. Улар эса бундай маҳсулот ташишга умуман мослашмаган. Натижада минерал ўғитлари ва захарли химикатлар ташиш вақтида ҳам тўкилиб-сочилиб йўқотилмоқда.

Йиғилишда бундай моддалар сақланадиган омборларнинг етишмаётганлиги катта ташвишга сабаб бўлаётганлигини уқтиришди. Бунинг устига мавжуд омборларнинг аксарияти минерал ўғитлар ва заҳарли химикатларни сақлашга мослаштирилган. Кўпгина хўжаликларда улар очиқ ҳавода сақланмоқда, ҳатто ёғин-сочин кунларида ҳам қолиб кетяпти.

Кейинги йилларда кимёвий моддалар сақлашга мўлжалланган бинолар қурилишига эътибор берилмай қўйилганлигини ҳеч қандай сабаб билан изоҳлаб бўлмайди. Ўтган йил давомида вилоят хўжаликларида минерал ўғитлар сақланадиган бор-йўғи иккитагина омбор қурилганлигини нима дейиш мумкин? Ваҳоланки, мавжуд 311 та омборнинг фақатгина 83 таси шу мақсадга мўлжалланган бўлиб, 228 таси мослаштирилгандир.

Маърузада ва нутқларда минерал ўғитлар ва заҳарли химикатларни сақлаш ва ишлатишдаги бошқа нуқсонлар ҳам очиб ташланар экан, бу соҳада таркиб топган номақбул вазият учун аввало хўжаликлар раҳбарлари ва мутахассислар, ноҳия ва вилоят миқёсида шу ишга мутасадди бўлган мансабдор кишилар жавобгар эканликлари айтилди. Чунки бу офатга кўпинча масъулиятсизлик билан муносабатда бўлмоқдалар. Айни вақтда маҳаллий табиатни муҳофаза қилиш кенгашлари бу муҳим ишда суст иштирок этаётганликлари, аҳолини экологик тарбиялаш ишларини ниҳоятда қониқарсиз олиб бораётганликлари, минерал ўғитлари ва заҳарли химикатларни ўйламасдан, палапартиш ишлатиш кишилар саломатлигига путур етказишини ҳар бир киши онгига сингдиришнинг барча воситаларидан самарали фойдаланмаётганликлари қайд қилиб ўтилди.

Пленумда Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жумҳурият жамияти раиси О. Алимов нутқ сўзлади.

М. МАҲМУДОВ.

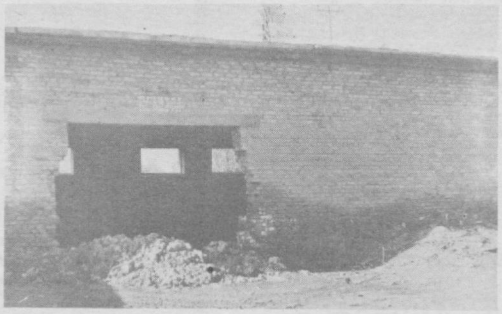

● Ушбу суратлар Бўка ноҳиясидаги Жамбул номли (юқорида), Ҳамза номли (пастда чапда) ва Ўрта Чирчиқ ноҳиясидаги Карл Маркс номли жамоа хўжаликларида минерал ўғитлари ва заҳарли химикатлар нотўғри сақланаётганлигидан далолат беради.

Сураткаш Қ. ҚУРБОНОВ.

• Акс-садо •

«ТЕРАКЗОРЛАР ЯРАТАЙЛИК»

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»нинг шу йил 29 сентябрь шанба сонида мазкур сарлавҳали хабарни ўқиб ўйланиб қолдим. Дарҳақиқат, муаллифнинг фикр-мулоҳазалари ўринлидир. Шаҳримизнинг катта кўчаларини кезарканман София кўчасининг ўзида 200 тупдан ортиқ иморатбоп теракларни кўрдим. Оржоникидзе ноҳиясидаги Улуғбек қўрғонида, Ботаника санаторийсида ҳам икки-уч минг тупдан ортиқ иморатбоп тераклар бор. Уларнинг анчагина қисмини кесиш мумкин.

Бу етилган теракларнинг бундан буён чириши, қуриши турган гап, чунки улар ҳам «кексаяди». Улар уй-жой қурувчиларга сотилса, икки томонлама фойда-ку, ахир. Бу теракларнинг айримлари ўз вақтида кесиб фойдаланилмагани учун чириб қуримоқда. Тошкент, Янгийўл, Чирчиқ, Олмалиқ, Ангрен ва бошқа шаҳар ҳамда ноҳиялар марказларидаги кўчаларнинг икки томонига ҳамда хўжаликларнинг катта йўлларида қалинроқ қилиб терак кўчатлари ўтқазилса айни муддао бўларди. Улар ҳадемай уй-жой қурилишига яроқли бўлиб етиларди.

Айрим кишилар «Кўчадаги дарахтлар кесилса атроф муҳит ҳавосига, экологиясига зарар бўлмайдими?» деб савол беришлари мумкин. Авваламбор, тераклар бирданига кесилмаслиги керак. Етилганларини оралатиб кесиш лозим бўлади. Сўнггиларини кесгунча аввал кесилганлари илдизидан кўкариб яна ёш тераклар бўй чўзиб қолади.

Катта кўчаларга терак экишни яна бир хислати борки, терак тик ўсгани учун электр симларига ҳалақит бермайди. Иккинчи хислати у бошқа дарахтларга нисбатан чанг-ғуборларни кўпроқ ютиб ҳавони тозалар экан.

Келинг, ҳамюртлар, теракларни кўпроқ экиб, об-ҳавони тозалайлик. Бинокорларга ёғоч-тахтани шу йўл билан кўпайтирайлик. Бу катта имкониятдан оқилона фойдаланиш даркор. Ёғоч-тахта каби бинокорлик материалларининг танқислигини шу йўл билан бироз юмшатиш мумкинлигини ҳисобга олайлик.

А. НАБИХЎЖАЕВ,
жумҳуриятда хизмат кўрсатган маданият ходими.

• Ҳар тўғрида

200000 БАРАВАР ШИРИН

● ФРАНЦУЗ кимёгари К. Нофр ва Ж. Тинтилар қанд ўрнини босадиган қатор янги ширинликлар яратдиларки, улар сахарозага нисбатан 200 минг баравар ширindir. Олимлар ширинлик даражасининг энг сўнгги нуқтасига етдик, деб ҳисоблашмоқда. Бу моддалар шунчалар фаолки, унинг биргина молекуласи тилда ширин таъмни ҳосил қилади.

Американинг «Нъютрасант» фирмаси ҳар томонлама синовдан кейин бундай бирикмаларнинг бирини 1993 йилдаёқ бозорга етказиб беришни режалаштирди.

Ойнаи жаҳонда

Душанба

26 НОЯБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Биология. 12.00 Телефильм. 12.30 Жуғрофия. 13.00 Даврон ва унинг дўстлари. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.40 Ҳокимият Советларда. 19.10 Бутун умр мобайнида. 19.30 «Ахборот». 19.45 Ёшлик оқшоми. 20.30 «Ахборот». 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.00 Инсон ва қонун. 22.40 Товламачи. Бадиий фильм.

ЎзТВ II

19.05 «Ассалому алайкум». Такрорий кўрсатув. 20.05 Спринт. 20.20 Суҳбатга таклиф этамиз. 21.20 Йўловчилар манфаатини кўзлаб.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.00 Ёввойи. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Мультфильм. 9.15 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 11-серия. 10.30 Йил фасллари. 11.30 Концерт. 12.15 Ҳужжатли фильм. 12.50 Коллаж. 13.00 «Время». 13.40 Фестиваллар. Концертлар. Танловлар. 16.15 «Цам» мўғул байрами. 16.45 Ҳужжатли фильм. 17.05 Педагогика ҳамма учун. 17.35 Болалар соати. 18.35 Биз ва иқтисодиёт. 19.05 «Албания. 90-йилнинг июли». 19.55 Сохта деҳқон портрети. 20.15 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 11-серия. 21.30 «Время». 22.00 Коллаж. 22.05 Муаллифлик телевидениеси. 01.05 ТЯХ.

МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 9.15 Табиат сирлари. 9.35, 10.35 Адабиёт. 10.05 Итальян тили. 11.05 Сиз яратган боғ. 11.35, 12.35 Тарих. 12.05 Библиофика. 13.05 Кекса шайхнинг узуги. Бадиий фильм. 17.35 Ялта-91. 17.45 Бошқирдистон ССЖ давлат телерадиоси. 18.35 Мультфильм. 18.55 Коллаж. 19.00 «Время». 19.30 Телевизион мусиқий абонемент. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин кичкинтойлар. 20.45 Ҳужжатли фильм. 21.05 Б. Чичибабин. Ҳеч қачон мен ўзимни шоир деб ҳис қилмаганман. 22.10 Мактуб. Бадиий фильм.

✦ ✦ ✦

Сешанба

27 НОЯБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 12.00 Телефильм. 12.30 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 13.00 Оила сирлари. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.20 Ўзбек тилини ўрганамиз. 18.50 Томорқа хўжалиги истиқболи. 19.30 «Ахборот». 19.50 Орол яшаши керак. 20.30 «Ахборот». 20.50 Байрам тароналари. 21.30 «Время». 22.00 Байрам тароналари. Давоми.

ЎзТВ II

19.05 Бу оқшомда. 21.15 Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.00 Концерт. 23.00 Игорь Ильинский. Ҳаёт сабоғи. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Мультфильм. 9.25 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 12-серия. 10.35 Концерт. 10.55 Альманах. 12.55 Коллаж. 13.00 «Время». 13.40 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида. 13.55 Концерт. 16.10 «Биз қандай дам оламиз» туркумидан. 16.40 Мультфильм. 17.20 Ҳужжатли фильм. 18.00 «Югославия. Ҳақиқат они». 20.00 Мультфильм. 20.20 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 12-серия. 21.30 «Время». 22.00 Концерт. 22.20 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида. 22.35 Россиянинг парламент хабарномаси. 22.50 «Сўз». 00.50 ТЯХ.

МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 9.15, 10.05 Табиат сирлари. 9.35 Француз тили. 10.25 Фильм-концерт. 10.55 Кичик концерт. 11.10 Такрорий телефильмлар сеанси. 17.25 «1374 км — масофа. Майндаги Франкфурт —Минск. 18.45 Ҳужжатли фильм. 18.55 Коллаж. 19.00 «Время». 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин кичкинтойлар. 20.45 Ҳужжатли фильм. 21.15 Телефильм. 21.25 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.

✦ ✦ ✦

Чоршанба

28 НОЯБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Кимё. 12.00 Телефильм. 12.30 Товламачи. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.20 Қўшиғим, жон қўшиғим. 19.00 Назорат экрани. 19.30 «Ахборот». 19.50 Учрашув. 20.25 Тижорат хабарлари. 20.30 «Ахборот». 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.00 Ўзбекистон Ленин комсомоли съезди кундалиги. 22.20 Олтинга тенг. Бадиий фильм.

ЎзТВ II

19.05 Санъат олами. 19.35 Телефильм. 20.00 Тошкент хабарлари. 20.10 Тундаги ҳодисалар. 20.55 Дўстларимиз даврасида.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.00 Ашки зиндаги. Фильм-спектакль. 23.00 Шўнғиётган қизилтўш. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Ҳужжатли фильм. 9.30 Концерт. 10.30 К. Симонов. «Урушсиз ўтган 20 кун». Қиссадан парчалар. 11.00 «Сўз». 13.00 «Время». 13.40 Менинг Чайковскийим. 16.10 Мусиқий хазина. 16.55 Болалар соати. 17.55 «Бу бўлган... бўлганди...» 18.20 Сиёсий мулоқотлар. 19.10 Ўзингга ўзинг ёрдам бер. 19.55 Кинопанорама. 21.25 Коллаж. 21.30 «Время». 22.00 Футбол. «Торпедо» (Москва) — «Монако» (Франция). 23.40 Союзлар уйининг Колонна залида хотира кечаси. 00.55 ТЯХ.

МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 9.15 Табиат сирлари. 9.35, 10.35 Физика. 10.05 Немис тили. 11.05 Немис тили. 11.35, 12.35 Умумий биология. 12.05 Педагогика ҳамма учун. 13.05 Ҳужжатли фильм. 13.25 Такрорий телефильмлар сеанси. 14.25 Академик эшкак эшиш бўйича жаҳон чемпионати. 17.25 Фильм-балет. 18.15 Қишлоқда ўтказилган таътил. Бадиий фильм. 18.40 Концерт. 18.55 Коллаж. 19.00 «Время». 19.30 Мультфильм. 19.35 Ҳужжатли фильм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Эстрада концерти. 21.15 Телефильм. 21.25 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида. 22.25 Авлиё Луканинг қайтиши. Бадиий фильм. 23.55 Телефильм. 00.25 Ҳужжатли фильм. 00.35 П. И. Чайковский. 100 та романс. 00.55 Фотоконкурс. 01.00 Баскетбол. ССЖИ — Чехословакия.

Пайшанба

29 НОЯБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Кинопрограмма. 12.30 Биология. 13.00 Дурангсиз ўйин. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.25 Болалар учун концерт. 18.55 Алифбо сабоқлари. 19.30 «Ахборот». 19.45 Осойишталик посбонлари. 20.00 Концерт. 20.30 «Ахборот». 20.50 Бозор иқтисодиёти муаммолари. 21.30 «Время». 22.00 Ўзбекистон Ленин комсомоли съезди кундалиги. 22.20 И. Султон. Имон. Видеоспектакль.

ЎзТВ II

19.05 Цирк. 19.50 Мусиқий сайил. 20.20 Оқ ёл қиссаси. Бадиий фильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.00 Хотин-қизлар учун кўрсатув. 23.00 Икки соҳил. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 13.-серия. 10.15 Футбол. «Торпедо» (Москва) — «Монако» (Франция). 11.55 Болалар соати. 12.55 Коллаж. 13.00 «Время». 13.40 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида. 13.55 Баскетбол. ССЖИ — Чехословакия. 16.05 Концерт. 16.25 Ҳужжатли фильм. 16.45 Тарих саҳифалари. 17.30 Мишка, кичкинтой ва бошқалар. 18.20 Алоқа, анжуман. 18.50 Долзарб интервью. 19.00 «Время». 19.30 16 ёшгача ва ундан катталар. 20.15 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 13-серия. 21.30 «Время». 22.00 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида. 22.15 Мусиқа эфирда. 00.20 ТЯХ.

МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Табиатшунослик. 9.55, 10.55 Уста ва Маргарита. 10.05 Испан тили. 11.05 Испан тили. 11.35, 12.35 Физика. 12.05 Педагогика ҳамма учун. 13.05 Концерт-вальс. 13.15 Такрорий телефильмлар сеанси. 14.20 Ритмик гимнастика. 14.50 Концерт. 17.25 Концерт. 18.55 Коллаж. 19.00 «Время». 19.30 Концерт. 20.25 Тунингиз хайрли бўлсин кичкинтойлар. 20.40 Ҳужжатли фильм. 21.15 Телефильм. 21.25 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида. 21.55 Сир очилди. Бадиий фильм. 23.15 Фильм-концерт. 00.05 Хоккей. «Динамо» (Москва) — МАСК.

✦ ✦ ✦

Жума

30 НОЯБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Фильм-концерт. 12.00 Олтинга тенг. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.20 Болалар учун фильм-концерт. 18.50 Бадминтон. Жумҳурият чемпионати. 19.15 Долзарб мавзу. 19.30 «Ахборот». 19.45 Оламга саёҳат. 20.30 «Ахборот». 20.50 Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг совриндорлари. 22.00 Ўзбекистон Ленин комсомоли съезди кундалиги. 22.20 Жавоҳирлар маликасига ҳужум. Бадиий фильм.

ЎзТВ II

19.05 Бу оқшомда. 20.00 «Пульс». 20.10 Бу оқшомда кўрсатувнинг давоми.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.00 Концерт. 23.00 Аэлита, эркакларга хиралик қилма. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Мультфильм. 9.10 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 14-серия. 10.15 16 ёшгача ва ундан катталар. 11.00 Мусиқа эфирда. 13.00 «Время». 13.40 Ҳужжатли фильм. 13.55 Хоккей. «Динамо» (Москва) — МАСК. 16.20 Ҳужжатли фильм. 16.50 Концерт. 17.20 «ТелеЭКО» журнали. 17.40 Рок — сабоқ. 18.25 Сиёсий мулоқотлар. 19.25 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 14-серия. 20.30 ВИД таништиради. 21.30 «Время». 22.00 Коллаж. 22.05 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 22.20 Бу бўлган, бўлганди. 22.40 ВИД таништиради. 00.20 ТЯХ.

МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 9.15 Табиат сирлари. 9.35, 10.35 Тарих. 10.05 Инглиз тили. 11.05 Инглиз тили. 11.35, 12.35 Жуғрофия. 12.05 Илмий-оммабоп фильм. 13.05 Мультфильм. 13.15 Такрорий телефильмлар сеанси. 14.15 «Навбат сизга артист». 14.35 Ўз уйимизни ўзимиз қурамиз. 17.25 Балиқ овлаш саноатининг муаммолари ҳақида. 18.25 Жаҳон бозорининг калити. 18.55 Коллаж. 19.00 «Время». 19.30 Фигурали учиш. 20.15 Спорт ҳамма учун. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 21.15 Телефильм. 21.55 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида. 22.25 Одам амфибия. Бадиий фильм.

✦ ✦ ✦

Шанба

1 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 Ёшлар видеоканали кўрсатувлари. 18.05 Мультфильм. 19.00 Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.30 «Ахборот». 19.45 Диёр мадҳи. 20.15 Оқшом эртаклари. 20.30 Ҳафтанома. 21.30 «Время». 22.05 Ўзбекистон ЛКЕИ съездига бағишланади.

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

9.00 Мусиқий ахборот. 9.55 Бизнинг хазинамиздан. 12.55 Аэлита, эркакларга хиралик қилма. Бадиий фильм. 18.10 «Светофор». 18.40 Ҳужжатли фильм. 19.00 «Новости». 19.20 Ширу шакар. Адабий мусиқий кўрсатув. 20.30 «Ахбор». 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Б. Кимёгаров фильмлари. «Ҳасан аравакаш».

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Сиз яратган боғ. 9.30 Тижорат хабарномаси. 10.00 Инсон. Ер. Коинот. 11.00 Манеждан манежгача. 11.10 Ҳайвонот оламида. 12.10 Парнас сари бир босқич. 12.25 Кинопрограмма. 14.00 СПИДга қарши кураш жаҳон кунига. 15.30 Режиссёр И. Селезнева фильмлари. Ҳаммага ташаккур. 17.05 Концерт. 17.25 Халқаро панорама. 18.15 Федор Кузькиннинг ҳаётидан. Бадиий фильм. 1—2-сериялар. 21.20 ССЖИ ҳукуматида. 21.30 «Время». 22.05 Россиянинг парламент хабарномаси. 22.20 «Ангажемент». Борис Рубашкин Москвада. 23.45 ТЯХ. 24.00 Жаз портретлари.

МТ II

8.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.50 Янгра гармонь. 10.05 Ҳужжатли фильм. 10.30 Фигурали учиш. 11.15 «ТВ TV ҳақида». 12.15 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 14.45 Ҳужжатли фильм. 15.00 Халқ куйлари. 15.15 Телефильм. 15.25 Ҳужжатли фильм. 15.50 «Оила». 16.50 Концерт. 17.15 Лўли. Бадиий фильм. 18.35 Телефильм. 19.25 Юзма-юз мулоқот: автомобилни севасизми. 20.00 Алоқа-анжуман. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 21.15 Телефильм. 21.25 Коллаж. 21.30 «Время». 22.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида. 22.30 Концерт. 23.15 Фигурали учиш. 24.00 Жабрланувчининг кўрсатмалари. Полициянинг телефони «110» туркумидан.

✦ ✦ ✦

Якшанба

2 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

8.00 Ҳафтанома. 9.00 Баҳосиз дарс. Бадиий фильм. 10.10 Яшил чироқ. 10.50 Пойтахтимиз меҳмонлари. 11.15 Амалий давра суҳбати. 12.05 Алифбо сабоқлари. 12.40 Халқ ижодиёти. 13.40 Деҳқон ва замин. 18.05 Мультфильм. 18.15 Санъат ғунчалари. 18.45 «Романтика». 19.30 «Ахборот». 19.50 Концерт. 20.30 «Ахборот». 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.00 «Мерос». 23.00 Ойижон, мен тирикман. Бадиий фильм.

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

9.00 Мусиқий ахборот. 10.05 Реклама. 10.40 Қасоскорнинг олтин боши. Бадиий фильм. 11.55 Фильм-концерт. 17.25 Қишлоқ аёллари. Бадиий фильм. 18.55 Ҳужжатли фильм. 19.15 «Мерос». 20.00 «Ҳафта». 20.30 Концерт. 21.30 «Время». 22.00 Қасоскорнинг олтин боши. Бадиий фильм.

МТ I

8.30 Спорт ҳамма учун. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 Спортлото. 9.30 Эрта саҳарлаб. 10.30 Ватан хизматида. 11.30 Тонгги дам олиш программаси. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Мусиқий киоск. 13.30 Лаос: келажакка йўл. 14.00 Концерт. 14.30 Кинопрограмма. 16.15 Қишлоқ янгиликлари. 17.15 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. 18.25 Концерт. 20.15 Омега варианти. Бадиий фильм. 1-серия. 21.30 «Время». 22.00 Оддий ва мангулик ҳақида. 22.15 Коллаж. 22.20 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида. 22.40 Қўғирчоқ фильм-концерт. 23.30 Футбол шарҳи. 24.00 «Москва — Белград» телекўприги.

МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг. 8.50 Мультфильмлар. 9.20 Экранда «01» хизмати. 9.50 Рус халқ қўшиқлари. 10.00 Саёҳатчилар клуби. 11.00 Фигурали учиш. 12.00 Тундранинг оқ буғуси. Бадиий фильм. 13.10 «Агар сиз». 13.55 Концерт. 14.15 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 16.45 Халқаро программа. 17.45 Концерт. 20.00 Ҳужжатли фильм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин кичкинтойлар. 20.45 Баскетбол. Исроил — ССЖИ. 21.30 «Время». 22.00 Ажиб манзаралар. 22.15 Фигурали учиш. 24.00 Биз яшаётган олам.

Ойнаи жаҳонда

ҚУЙЛА МЕНИНГ, ДУТОРИМ!

Кўкда қуёш тинглар, юлдуз, ой
тинглар,
Оқишдан тўхтару тошқин сой тинглар,
Олам тароватли бир чирой тинглар
Ҳасан Ражаб оға қўшиқ қуйласа.

Дунё қувончлари эгиз туғади,
Ғунчалар юзини шабнам ювади,
Қалбларда муҳаббат-меҳр қуйади
Ҳасан Ражаб оға қўшиқ қуйласа...

Сураткаш С. МУСАЕВ.

● Шарқ мамлакатлари рўзномалари саҳифаларида

СОЧ ДОРИСИ

● ҲОЗИРГА қадар яратилган шифобахш дори-дармонлар қаторига яна бир янги дори қўшилди ва жаҳонда кенг тарқалди. Бу дори соч тўкилишининг олдини олиб соч ўсишига омил бағишлайди.

Янги дори Белоруссиядаги тиббий илмий-тадқиқот илмгоҳида яратилган. Мазкур дори-дармон дуруст самара беришига уни ихтиро этган олимларнинг ишончи комил.

Арча ҳамда қарағай дарахтларидан ҳосил қилинган 56 номдаги табиий бирикмалар янги дори учун асос қилиб олинган. Дорини ишлатиш усули жуда жўн: сочни ювиш учун ишлатиладиган шампунга ана шу бирикмадан бир неча томчи қўшилади, сўнгра у бошга суркалади. Бошни бармоқлар билан худди массаж қилингани каби ишқалаш лозим бўлади. Шунда дори бош терисига сингий бошлайди. Аммо у мутлақо зарарсиздир. Унинг таркибида бирон-бир зиён етказувчи моддалар йўқ, аллергияни келтириб чиқармайди.

Ихтирочиларнинг фикрича, соч томири жонсиз бўлиб қолган тақдирда дори унга ёрдам бера олмайди. Борди-ю, соч томирларида тириклик нишонаси сақланиб қолган бўлса, у ҳолда янги дори бу томирларга хаёт бахш этади.

Ўтказилган тажрибалар шуни кўрсатдики, сочи тўкилиб кетган айрим кишиларга мазкур дори суркалганида уларнинг сочи қалин бўлиб ўса бошлаган, бошқа баъзиларида бошдаги пўст ташлаш йўқолган, учинчи гуруҳ одамларнинг бошидаги ўнқир-чўнқир жойлардан эса янги сочлар ўсиб чиққан.

РАКНИНГ КУШАНДАСИ НИМА?

● РУМИНИЯДА яшовчи ва рак касаллиги билан шуғулланувчи бир мутахассис ғаройиб тадқиқот ўтказди. У қишлоқ жойларда фаол турмуш кечирадиган ва бир жойдан иккинчи жойга кўчиб юрадиган одамларнинг рак касаллигига мойиллиги даражасини аниқлаш устида иш олиб борди.

Тадқиқот ишларидан маълум бўлишича, лўлилар билан дайдилар рак касаллигига энг кам чалинадиганлар тоифасидан экан. Ҳолбуки, бу тоифадаги одамларнинг кўпчилиги тамаки чекади, кам витаминли оддий озиқ-овқатни истеъмол қилади.

Руминияда яшовчи лўлиларнинг 250 дан зиёд оиласи тахминан икки йил давомида кузатиб борилди. Натижада уларнинг рак касаллигига ёки бошқа хавфли касалликларга чалиниши ҳодисаси жуда камдан-кам учраши аниқланди. Бунинг сабаби — ана шу тоифадаги одамларнинг турмуш тарзи ўзгача эканлигидадир, яъни улар доимо ҳаракатда бўлишида, деб тушунтирмоқдалар.

Одамлар зич яшайдиган шаҳарлар ва районларда, шунингдек камбағаллар яшайдиган даҳаларда рак ҳамда бошқа касалликларга чалиниш ҳоллари кўпроқ учрайди, чунки бу жойларда ҳаводан эркин нафас олиш учун унчалик дуруст шароит йўқ, бунинг устига кундалик турмуш кечириш шароити ҳам яхши эмас. Бундан ташқари, касалликка тез чалинишга шу жойлардаги бошқа омиллар ҳам таъсир қилади.

Лўлиларнинг қишлоқ жойларда оддий турмуш тарзини, соф ҳавони хуш кўриши, асабни бузадиган қизғин ишлардан нарида бўлиши, спиртли ичимликларни ичиш ва гиёҳвандликдан ўзларини асосан тия билиши, булғанган шаҳар ҳавосидан ҳоли бўлиши ва бошқалар, улар орасида касаллик пайдо бўлмаслигига кафолат беради. Ўтказилган тадқиқотлар худди ана шундан далолат бермоқда.

(Сурия, «ТИШРИН» рўзномасидан).

Арабчадан Беҳзод РАСУЛОВ таржимаси.

БУ ТУРФА ОЛАМ

ҚУТБ ЮЛДУЗИ ХУСУСИЯТИ

● ФАЛАКИЁТ аҳли ўтган асрнинг ўрталарида Қутб юлдузининг ёруғлиги вақти-вақти билан қисман ўзгариб туришини аниқладилар. Кейинчалик бунинг сабаби ҳам маълум бўлди. У юлдузнинг ҳар тўрт кунда кўлами ингичкалашиб ва катталашиб туриши билан боғлиқ экан. Бу асримизнинг 70-йиллари ўрталаригача деярли бир маромда такрорланиб турган. Бироқ кейинчалик Қутб юлдузи диаметрининг тебраниш миқёси тез камая бошлади. Сўнгги ўлчовлар бу юлдуз 1992 йилдан доим ёруғ бўлиб туришидан далолат беради.

БАРГЛАРДА «ИНСОН ҲИДИ»

● ҒАРБИЙ Германияда ёввойи ҳайвонлар автомобиль йўлларига чиқмаслиги ва шаҳарларда санғиб юрмаслиги учун кўчалар ва шаҳарлар четлари атрофига ғовакли пластмассадан ясалган ва «инсон ҳиди» сингдирилган махсус нарсаларни жойлаштиришади. Бу кимёвий қўриқчилар сунъий барглар шаклида тайёрланиб, дарахтларнинг пастки шохларига, буталарга осиб қўйилади. Жониворлар уларга сингдирилган ёғ кислотаси, аммиак ва инсон терига хос бўлган бошқа ҳидларни дарров пайқайди. Паррандалар бу ҳиддан чўчишмайди, аммо қобонлар, лослар, қуёнлар, кийиклар йўллар ва кўчаларга чиқмай қўядилар, автомобиллар билан тўқнашмайдилар.

ЯНГРА, ҚЎШИҚ

● «ТОШКЕНТДАГИ «Наво» ансамбли мусиқа муҳлислари эътиборига янги программани ҳавола этди. Бу программа «Ассалому алайкум!» деб номланди.

Владимир Бараников раҳбарлигидаги мазкур жамоа 12 йилдирки эстрада мусиқасини, ўзбек халқ қўшиқларини кенг тарғиб этиб келмоқда. Янги ижро мундарижасига хусусан хоразм халқ қўшиқлари — «Ёр-ёр», «Қора қош» ва замонавий тус берилган бошқа куйлар киритилган. Яккахон хонандалар — ёш ижрочилар Бутуниттифоқ танловининг совриндори Кумуш Раззоқова, ака-ука Ҳасан ва Ҳусан Жўраевлардир. Ансамбль Австрияга, Швейцарияга, Эфиопияга, Мадагаскарга бориб келди, «Осиё овози» халқаро танловида, «Эгизаклар-90» телефестивалида иштирок этди.

(ЎзТАГ).

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

● Эълонлар бурчаги ●

Ўзбекистон ССЖ Маданият вазирлиги
М. Қорнёқубов номли Ўзбек давлат филармонияси
В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
5, 6 ДЕКАБРЬ СОАТ 19.00 ДА
ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ХАЛҚ АРТИСТИ
КАМОЛИДДИН РАҲИМОВ
КОНЦЕРТИ
Программани — Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.
Чипталар сарой кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ССЖИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
25 НОЯБРЬ СОАТ 15.00 ДА
Хитой Халқ Жумҳурияти Шинжонг уйғур автоном ноҳиясининг
АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ
ҳамда хонанда
ПОШША ЭШОН
иштирокида
КУЙ ВА ҚЎШИҚ БАЗМИ
Патталар сарой кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Д. — 1906. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12